

Informe

La reforma dels Estatuts de les universitats públiques de Catalunya derivada de l'entrada en vigor de la Llei Orgànica 2/2023, de 22 de març, del sistema universitari

ACUP ASSOCIACIÓ
CATALANA
D'UNIVERSITATS
PÚBLIQUES

Amb el suport de:

UAB
Universitat Autònoma
de Barcelona

upf.
Universitat
Pompeu Fabra
Barcelona

Universitat
de Girona

UOC
Universitat
Oberta
de Catalunya

Generalitat de Catalunya
Departament de Recerca
i Universitats

La reforma dels Estatuts de les universitats públiques de Catalunya derivada de l'entrada en vigor de la Llei Orgànica 2/2023, de 22 de març, del sistema universitari

© AUTORS I EDITORS

Associació Catalana d'Universitats Públiques

COORDINACIÓ

Elena Lauroba i Sara Villar

EQUIP DE TREBALL

Pedro de Alcántara, Coloma Barceló, César Cierco, Marta Díaz, Judit Esteve, Rafael Grasa, Mireia Herranz, Elena Lauroba, Lluís Medir, Susanna Oromí, Pablo Pareja, Jordi Pineda, Montse Tarjuelo, Lola Toldrà i Enric Vallduví.

DIRECCIÓ PRODUCCIÓ GRÀFICA I MAQUETACIÓ

Nexe Impressions, sl

CORRECCIÓ I TRADUCCIÓ

Dosbé Publishers

ISBN

978-84-09-59050-6

PRIMERA EDICIÓ

Barcelona, febrer 2024

ÍNDEX DE CONTINGUTS:

I. PRESENTACIÓ	6
1. METODOLOGIA PER A L'ELABORACIÓ DE L'INFORME. CRONOGRAMA	6
2. COORDENADES DE L'INFORME: ALGUNES DADES RELLEVANTS	7
II. OBSERVACIONS GENERALS I TÈCNICA LEGISLATIVA EFICIENT	12
1. ELS ESTATUTS COM A NORMA MÀXIMA. CONTINGUT NUCLEAR	12
2. QUINA ÉS LA POSSIBLE ESTRUCTURA DELS E/U	14
III. ANÀLISI I PROPOSTES PER BLOCS	20
1. DRET TRANSITORI	20
2. RÈGIM JURÍDIC I ESTRUCTURES	22
2.1. Règim jurídic (art. 38)	22
2.2. Rendició de comptes i transparència	22
2.3. Les estructures: estructures «bàsiques», estructures instrumentals i estructures satèl·lits	24
i) El nucli de les universitats	24
ii) Una lectura interpretativa de l'article 40.2 LOSU	26
iii) Els campus	27
iv) Les especificitats dels centres adscrits	28
2.4. Unitats bàsiques	28
i) Les unitats d'igualtat i diversitat	29
ii) L'atenció i visualització de determinats serveis	29
iii) La Sindicatura de Greuges	29
iv) La inspecció de serveis	30
3. GOVERNANÇA	31
3.1. Els òrgans de govern	31
3.2. Elecció de càrrecs: la triple presentació de la LOSU	33
3.3. L'elecció i composició del Consell de Govern	35

3.4. El rector o rectora	37
i) El procés d'elecció del rector: particularitats.....	37
ii) Requisits per a ser elegible com a rector o rectora	37
iii) Substitució temporal del rector/rectora	38
iv) Equip de govern	38
3.5. Consell Social	39
3.6. Consell de l'Estudiantat	40
4. LA COMUNITAT UNIVERSITÀRIA	41
4.1. El concepte de comunitat universitària. Drets i deures	41
4.2. Una dada rellevant sobre l'estudiantat	42
4.3. El personal docent i investigador [PDI]	43
i) Presentació genèrica.....	43
ii) La Comissió de Reclamacions	43
iii) L'abast de la càrrega docent.....	44
4.4. El Personal tècnic de gestió, administració i serveis (PTGAS).....	44
5. «RÉGIMEN ECONÓMICO Y FINANCIERO DE LAS UNIVERSIDADES PÚBLICAS»	45
6. PROCEDIMENT DE REFORMA	45

IV. ALGUNES RECOMANACIONS (SÍNTESI) 47

V. ANNEXOS 49

ANNEX 1. Integrants del grup de treball	49
ANNEX 2. Articles de la LOSU que esmenten els Estatuts	49
ANNEX 3. Qüestions que han sorgit durant les sessions	50
ANNEX 4. Índex LOSU.....	51

I

Presentació

I. PRESENTACIÓ

L'Associació Catalana d'Universitats Públiques (ACUP) va acordar encarregar un informe sobre com incideix la Llei orgànica 2/2023, de 22 de març, del sistema universitari (LOSU) en els Estatuts de les universitats (d'ara endavant, E/U) catalanes.

Ex Disposició transitòria 1, les universitats disposen d'un termini de dos anys des de l'entrada en vigor de la llei, és a dir, **abans del 12 d'abril de 2025**. El breu lapse va ser un factor determinant de l'encàrrec.

1. METODOLOGIA PER A L'ELABORACIÓ DE L'INFORME. CRONOGRAMA

L'ACUP va acordar encarregar un informe sobre la incidència de la LOSU en l'elaboració dels nous E/U catalanes a la professora Elena Lauroba, catedràtica de dret civil de la Universitat de Barcelona¹. El procediment per a elaborar-lo es va inspirar en el que adopten uns determinats organismes internacionals: obtenir propostes i reflexions a partir dels debats adoptats en el si d'un grup de treball (d'ara endavant, GT). Era, segons el criteri de la responsable -la màxima valedora d'aquesta via-, una manera rigorosa de conèixer de primera mà les primeres lectures sobre la LOSU i d'identificar els problemes que ja estan vivint els responsables d'executar-la. La relatora ha conduït les reunions, ha identificat les qüestions i ha fet de repositori.

El grup de treball està integrat per dos membres de cadascuna de les universitats públiques (*vid. annex i*). El grup es va constituir el 27 d'abril del 2023, de manera presencial, a la Sala Talaia de la Universitat Politècnica de Catalunya (edifici Rectorat), per delimitar les coordenades temporals, el format de l'informe i la metodologia de treball.

Per tal de garantir-ne la màxima participació, es va optar per treballar en línia amb les plataformes que proporcionés l'ACUP.

El GT s'ha trobat un total de set sessions. Inicialment es va acordar una periodicitat mensual, però la voluntat unànime de tenir un material consultable al més aviat millor ha comportat el fet d'intentar dur-les a terme amb una periodicitat quinzenal. S'ha treballat sobre aquests temes: 1. Dret transitori (1 juny); 2. Governança (3 juliol); 3. Qüestions relacionades amb les dues primeres trobades (18 juliol); 4. Estructures (13 setembre); 5. PDI i PTGAS (28 setembre); 6. Règim econòmic i financer i altres qüestions (16 octubre). Aquests temes conformen el tercer bloc del present informe.

Com a resultat de les reunions, es redactà un primer esborrany, que es va fer arribar als responsables de l'ACUP (12 novembre) perquè contrastessin si responia als objectius de l'encàrrec. Després de la corresponent retroacció, una darrera reunió del GT l'11 de desembre va validar el text definitiu.

¹ e.lauroba@ub.edu. La proximitat amb la matèria ve donada per dues dades: havia coordinat el procés de reforma dels Estatuts de la UB (2002-2003) i, des del 2018, és la presidenta de la Secció d'Harmonització de la Comissió de Codificació de Catalunya, de manera que hom li suposa un cert coneixement de «tècnica legislativa».

Objectiu: Obtenir un document que contribueixi a facilitar els processos d'elaboració dels E/U i doni resposta a les qüestions que, de la lectura de la LOSU, queda clar que s'han d'incloure obligatòriament en els E/U. Es vol una guia sobre la implementació de la LOSU, no pas sobre els aspectes que aquesta no ha abordat.

Atès que es pretén un document útil, la consigna que es consolida és que ha de ser un document breu i -s'insisteix en aquest aspecte per a evitar qualsevol malentès- circumscrit a les prescripcions de la LOSU; dit d'una altra manera, no té cap pretensió de superar el marc que delimita la LOSU.

La redacció final és responsabilitat exclusiva de la relatora². Per tant, l'informe no vincula els membres del GT ni, per descomptat, les seves universitats. Sovint es presenten la pluralitat d'alternatives possibles amb asèpsia màxima, si bé la redacció permet algun apunt subjectiu, identificable:

Una observació afegida: l'objectiu d'aquest informe és disposar d'un material de suport que ajudi a l'elaboració dels E/U amb independència dels procediments d'elaboració i participació que adoptin les universitats. Però, durant la redacció, ha sorgit una segona funció, no menor: apropar la matèria a qualsevol membre de la comunitat universitària catalana.

2. COORDENADES DE L'INFORME: ALGUNES DADES RELLEVANTS

1. Moltes de les reformes que comporta la implementació efectiva de la LOSU excedeixen les coordenades de l'encàrrec rebut, que es concep bàsicament com un suport tècnic. Com a exemple vistent, la LOSU permet repensar les estructures actuals de les universitats públiques i, de manera congruent, no inclou, per exemple, les definicions de Departament o Institut Universitari de Recerca, a diferència de la LOU (art. 9 i 10). Dit això, els fets minoren el marge d'autonomia, si tenim present que, immediatament, va sortir a informació pública un esborrany de Projecte de Reial decret d'organització dels departaments, més dirigista (no obliga a crear departaments però sí que estableix unes característiques imperatives si hom decideix constituir-los)³; aquest projecte ha estat posposat a causa de la convocatòria anticipada d'eleccions.
2. El breu període que estableix la LOSU per a l'adaptació dels E/U ha estat present en el decurs de les reunions del GT. La LOSU es pot presentar com una oportunitat per a les universitats per a adaptar-se als nous reptes i funcions, i hi ha aspectes que probablement es beneficiarien d'una transformació profunda a partir d'anàlisis contrastades, però fins i tot algunes de les veus del GT que sostenien les virtuts transformadores de la LOSU van reduir aquest entusiasme al llarg de les sessions.

² Els treballs del GT se centren, com s'assenyala, en el tercer bloc, fruit d'anàlitzar els esments dels E/U a la LOSU. La segona part pretén situar les coordenades a partir d'una lectura global de la LOSU, així com del preàmbul.

³ Vid. apartat III. 2.3.

Per això, una solució adient és identificar objectius i connexions o passarel·les per a un desenvolupament qualificat posterior. A més, es comparteix la preocupació que el curt termini impedeix identificar l'impacte posterior de la LOSU; poden sorgir qüestions o problemes derivats de la LOSU impossibles de preveure en el moment del debat.

3. La reforma dels E/U s'inscriu en un marc legal no tancat. La LOSU mateixa incorpora remissions a la normativa autonòmica, i fa imaginar una reforma de la Llei 1/2003, de 19 de febrer, d'universitats de Catalunya⁴, que no és prevista en un futur immediat. D'altra banda, la LOSU obliga a fer-ne un desplegament normatiu: un nombre significatiu de preceptes fan remissions a normes reglamentàries o d'altres. Aquest desplegament va començar, i es va aturar per la convocatòria d'eleccions generals. Així i tot, en el moment de tancar aquest informe, s'ha aprovat el Reial decret pel qual es modifiquen reials decrets anteriors sobre ensenyaments oficials de doctorat i altres aspectes⁵, i el d'acreditacions⁶. La LOSU identifica normes tan rellevants com l'*Estatuto del Personal docente e investigador* (disposició final desena LOSU), que hauria de presentar-se al Congrés en el termini de sis mesos -el projecte de llei indicava 12 mesos- des de l'entrada en vigor de la LOSU i que, evidentment, no es presentarà en el termini esmentat.

Això fa convenient -i més que no pas una conclusió és un pressupòsit de tota l'anàlisi- incorporar als nous E/U mecanismes per a facilitar els canvis amb eficiència o fer remissions anticipadores a normes pròpies o internes de les universitats, a fi d'evitar un procés estatutari que es revifi periòdicament o que no conclogui mai, amb el consegüent perjudici per al funcionament i la transformació real de les institucions universitàries.

4. L'elaboració dels E/U ha de tenir en compte altres normes de desplegament, específicament la *Ley 14/2011, de 1 de junio, de la Ciencia, la Tecnología y la innovación* (la clau deriva de la reforma per la *Ley 17/2022, de 5 de septiembre, por la que se modifica la Ley 14/2011...*) i la Llei 9/2022, del 21 de desembre, de la ciència de Catalunya⁷. La LOSU reforma també diverses lleis que cal tenir presents (*vid.* Pr. IV§ 3).
5. És un sentit compartit que la LOSU, potser per la voluntat de proporcionar un nou marc legislatiu amb la màxima rapidesa o per l'allau d'esmenes que van donar lloc a redaccions precipitades, té una tècnica jurídica perfectible i genera dificultats interpretatives no negligibles. Com a exemple greu, el succint règim transitori, que ha generat molts dubtes que no va resoldre la *Nota clarificatoria* publicada pel Mi-

⁴ <https://dogc.gencat.cat/ca/document-del-dogc/?documentId=310153>

⁵ *Real Decreto 576/2023, de 4 de julio, por el que se modifican el Real Decreto 99/2011, de 28 de enero, por el que se regulan las enseñanzas oficiales de doctorado; el Real Decreto 1002/2010, de 5 de agosto, sobre expedición de títulos universitarios oficiales; y el Real Decreto 641/2021, de 27 de julio, por el que se regula la concesión directa de subvenciones a universidades públicas españolas para la modernización y digitalización del sistema universitario español en el marco del Plan de Recuperación, Transformación y Resiliencia.* BOE» núm. 170, de 18 de julio de 2023, p. 103571 a 103586. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2023/07/04/576>

⁶ *Real Decreto 678/2023, de 18 de julio, por el que se regula la acreditación estatal para el acceso a los cuerpos docentes universitarios y el régimen de los concursos de acceso a plazas de dichos cuerpos,* BOE» núm. 213, de 6 de septiembre de 2023, p. 122924 a 122953. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2023/07/18/678>

⁷ DOGC núm. 8819, de 23 de desembre de 2022, <https://portaldogc.gencat.cat/utillsEADOP/PDF/8819/1944683.pdf>

nisteri d'Universitats pocs dies després de l'aprovació de la LOSU⁸. Un altre exemple, encara que sembli anecdòtic, el procura el títol preliminar, on la rúbrica *Disposiciones generales* anticipa un precepte únic (i contrasta amb l'equivalent a la LOU, aparentment més meditat): palesa pressa i desajustos. També, sovint, s'utilitzen de manera indistinta termes com *serveis, funcions, unitats, oficines*, etc. Com a darrera mostra, hi manca un índex de l'articulat, que sí que incorporava la LOU (vet aquí l'annex 4, per a facilitar la navegació pel text). Ara bé, l'informe no pretén assenyalar o criticar *per se* -aquesta tasca la duran a terme uns altres tipus d'experts-, ans al contrari, pretén clarificar prescripcions per a poder implementar el mandat legal.

6. L'informe incorpora unes observacions generals i altres directrius per raó de la matèria, que es pensen en termes «macro», imaginant com es poden reflectir en els E/U en general, bàsicament en el bloc II, i com es corresponen amb l'esperit que es desprèn de la LOSU, tant de l'articulat com del relat derivat del preàmbul. I també examina (bloc III) les referències expresses, és a dir, els articles 9.7; 17.2 d); 38.1, 2 i 4; 39.2; 40.1 i 2; 41.2 *in fine*; 42.1; 43.2, 3 i 4; 44.1, 2, 5 i 6; 45.2 i 3; 46; 47; 48.1 i 2; 49.3; 50.1, 3, 4; 51.1 i 2; 52.2 i 3; 57.4 g) i 6; 68.2; 73.2; 75.2 b); 81.1; 84.1; 89.3.3 i 5; 91.1; D. A. 7; D. T. 1^a, sempre que siguin rellevants, perquè algunes referències són innòcues: p. ex., els articles 68.2 o 89.3.3 LOSU.
7. El procés d'elaboració de l'informe s'ha beneficiat dels resultats i les impressions de diferents actes i debats arran l'aprovació de la LOSU, com ara la trobada dels Serveis Jurídics de totes les universitats catalanes que va tenir lloc a la Facultat d'Econòmiques de la Universitat de Barcelona el 20 d'abril del 2023, les jornades organitzades per la Conferència de Rectors de les Universitats Espanyoles a Múrcia el 18 i 19 de maig i la reunió dels secretaris generals de les universitats espanyoles, que va tenir lloc a Segòvia els dies 15 i 16 de novembre.
8. El 9 d'octubre del 2023 es va fer una trobada en línia amb els presidents dels Consells Socials de Catalunya, interessats en alguns aspectes de la possible interpretació de la LOSU, en relació amb les seves tasques. La seva inquietud pel millor encaix dels consells en els nous E/U es traduirà, previsiblement, en un document executiu que faran arribar als rectors de les universitats respectives i que identificarà les seves propostes. D'altra banda, hi ha un document publicat per la Conferencia de Consejos Sociales molt útil de consultar⁹.
9. L'informe no es pronuncia sobre com incorporar la protecció o el foment de la llengua catalana als E/U. Les universitats que formen part de la Xarxa Vives han elaborat un document arran d'un encàrrec similar al que ha donat lloc a aquest informe, que ja està circulant i que, previsiblement, serà útil a l'hora de plasmar aquest aspecte en els E/U. De fet, la Xarxa Vives ja s'havia pronunciat sobre la matèria en

8 *Contenidos principales de la gobernanza y la carrera universitaria en la Ley orgánica del sistema universitario* https://www.universidades.gob.es/wp-content/uploads/2023/03/Contenidos_Principales_de_la_LOSU.pdf, que analitza ambdues matèries, amb especial atenció al règim transitori. Cal tenir present, però, que la *Nota clarificatòria* és una interpretació, però no impedeix altres lectures a partir de l'articulat de la LOSU. Un altre document útil, publicat poc després de l'entrada en vigor de la LOSU, és *Observatorio del sistema universitario* [Albert COROMINAS, autor]: *LEY ORGÁNICA DEL SISTEMA UNIVERSITARIO: UN COMPENDIO Una guía para leer e interpretar la LOSU*, 04/2023. <https://www.observatoriuniversitari.org/es/files/2023/04/Compendio-LOSU.pdf>

9 *Las Comunidades Autónomas y los Consejos Sociales Universitarios ante el desarrollo autonómico de la Ley Orgánica 2/2003, de 22 de marzo, del sistema universitario LOSU*.

ocasió d'E/U anteriors. Així i tot, s'han intercanviat informacions i s'han mantingut contactes amb els corresponents representants. La LOSU inclou un reconeixement a la diversitat lingüística de l'Estat (art. 20 LOSU i altres referències puntuals: art. 11.5 *in fine*, etc.) que ha de tenir una visualització específica -i curosa- en els E/U.

10. Per a elaborar l'informe, també s'han tingut presents alguns materials bibliogràfics consolidats¹⁰ i la presentació del projecte pel ministre Joan Subirats al Congrés dels Diputats¹¹. Val a dir que pocs materials són tan entenedors a l'hora d'interpretar una llei com la presentació i les vicissituds de la tramitació parlamentària. L'encàrrec prové de l'ACUP, i es vol un material de suport per a les universitats catalanes que han posat en marxa, o que ho faran ben aviat, els processos d'elaboració de nous E/U. Insistim en la condició de «material». És una eina per a enriquir els debats de cada institució en el procés estatutari, i dona solucions dispositives, perquè la LOSU sovint ofereix més d'una opció (les preferències corresponen exclusivament a la signatària de l'informe). Ens consta que en algunes trobades institucionals fora de Catalunya s'ha esmentat que s'estava duent a terme aquesta iniciativa, i fins i tot hi ha una certa expectativa en aquest sentit, si bé menor. Volem assenyalar que, òbviament, l'informe pot ser útil (totes les universitats de l'Estat en comparteixen algunes mancances...), però que té com a destinatàries les universitats públiques de Catalunya. De nou, aquest text ha estat possible perquè sorgeix de la cooperació de diferents membres de les comunitats universitàries catalanes.

10 Com a bibliografia bàsica, Ricardo RIVERO ORTEGA, *La reforma universitaria de 2023. Comentarios a la Ley Orgánica 2/2023, de 22 de marzo, del Sistema Universitario*, Aranzadi, 2023. Respecte de la LOU, *Un paseo por la LOU. Análisis sistemático de la Ley Orgánica 6/2002, de 21 de diciembre, de Universidades*, Universitat Pontificia de Comillas, Madrid, 2003; Julio GONZÁLEZ GARCÍA (dir.), *Comentario a la Ley orgánica de Universidades*, Civitas - Thomson Reuters, 2009.

11 *Diario de Sesiones*, p. 43 i s. [https://www.congreso.es/es/busqueda-de-publicaciones?p_p_id=publicaciones&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_publicaciones_mode=mostrarTextoIntegro&_publicaciones_legislatura=XIV&_publicaciones_id_texto=\(DSCD-14-PL-210.CODI.\)#\(P%C3%A1gina41\)](https://www.congreso.es/es/busqueda-de-publicaciones?p_p_id=publicaciones&p_p_lifecycle=0&p_p_state=normal&p_p_mode=view&_publicaciones_mode=mostrarTextoIntegro&_publicaciones_legislatura=XIV&_publicaciones_id_texto=(DSCD-14-PL-210.CODI.)#(P%C3%A1gina41))

II

Observacions Generals i Tècnica Legislativa Eficient

II. OBSERVACIONS GENERALS I TÈCNICA LEGISLATIVA EFICIENT

1. ELS ESTATUTS COM A NORMA MÀXIMA. CONTINGUT NUCLEAR

La comunitat universitària percep els E/U com la seva norma màxima i el resultat final de l'exercici de la seva autonomia organitzativa, el vèrtex de la piràmide de la normativa intrauniversitària. Són la seva *constitució particular*, una imatge habitual, potser estàndard, però intel·ligible per a tothom. No ho contesta el fet de la subjecció dels E/U a un control de legalitat (art. 38.1 LOSU), que és un control de legalitat estricte, aliè a criteris d'oportunitat, etc.

Com a norma màxima, l'E/U ha de tenir uns continguts mínims: la LOSU, com les lleis universitàries anteriors, imposa una reserva material estatutària, que impedeix referències nominals que suposin una remissió en blanc a altres normes. Això no vol dir que desenvolupin tots els aspectes de la institució universitària. Uns E/U no han de ser necessàriament reglamentistes: de fet -ho repetirem durant aquest informe-, no és eficient que ho siguin excessivament. La mateixa LOSU, quan en determinades matèries al·ludeix a «*normativa universitària*» (art. 33 d, 36 b), «*normativa propia de la universidad*» (art. 48.2), «*normativa interna de la universidad*» (art. 71.1 i 2) o, senzillament, «*normativa*» (art. 46.2 n), com a exemples, està exclouent la reserva estatutària. En darrera instància, l'esment, pel que fa a l'abast de l'autonomia universitària, sobre «*las normas de organización y funcionamiento*» ho ratifica (art. 32 b LOSU). Les universitats són conscients de la necessitat d'acordar normes de desplegament dels E/U, així com protocols o guies de bones pràctiques aprovades pels òrgans de govern corresponents.

Per tant, els E/U han de tenir un equilibri entre els continguts necessaris i evitar la reglamentació excessiva. Insistim en això perquè, avui dia, la regulació dels E/U vigents és excessivament reglamentista, deutora d'una concepció de la normativitat més aviat descriptiva que no pas jurídicament argumentativa. Cal evitar minuciositats ineficients -i sovint generadores de conflictes per la multiplicació d'interpretacions, que l'excessiva minuciositat no clarifica-. En suma, els nous E/U, sense renunciar als conceptes tècnics, han de procurar incrementar la intel·ligibilitat.

Una eina o metodologia la procuren les *Directrius sobre l'elaboració de normes* que ha impulsat la Unió Europea (la noció de *the better regulation*¹²). Amb disculpa per l'anglicisme (lloc comú en els documents comunitaris), el desig d'una aproximació *friendly* per a la ciutadania -que, extrapolat a la universitat significa la comunitat universitària- és avui un objectiu recurrent. I ha d'orientar la redacció dels E/U.

12 https://commission.europa.eu/law/law-making-process/planning-and-proposing-law/better-regulation_en

Jurídicament, els E/U són «reglaments autònoms». De seguida, el Tribunal Constitucional va situar-los com a:

*«... disposiciones reglamentarias donde se plasman las potestades de darse normas, autonomía en sentido estricto y auto-organización. A diferencia de lo que ocurre con los reglamentos ejecutivos de las Leyes, que deben seguir estrictamente la letra y el espíritu de la que traen causa, los Estatutos universitarios se mueven en otro ámbito donde la Ley no sirve sino como marco para acotar o deslindar y, por tanto, los preceptos estatutarios sólo podrán ser tachados de ilegales si contradijeren frontalmente las normas que configuren la autonomía universitaria, pues si admitieren una interpretación conforme a ella, habría de concluirse en favor de su validez (SSTC 55/1989 y 130/1991)».*¹³

Per tant, sembla convenient que les universitats elaborin i aprovin uns E/U compactes, relativament breus, que fonamentin la complexitat de la institució i garanteixen les seves funcions sense digressions metajurídiques en l'articulat, sense perjudici d'unes disposicions preliminars o d'un preàmbul inspirador.

Un E/U és la culminació normativa de l'autonomia de les universitats (reconeguda constitucionalment, art. 27.10 CE): Aquesta autonomia es fonamenta en quatre pilars: 1. autonomia de govern; 2. autonomia acadèmica; 3. autonomia financera, i 4. autonomia de selecció i promoció del PDI i PTGAS.

Els E/U han d'identificar les línies mestres d'aquests quatre pilars. Per això, més enllà de referències específiques a algunes matèries, com ara requisits per a esdevenir rector o rectora o en comissions de reclamacions, l'articulat ha de contenir les quatre línies mestres; per exemple, un precepte sobre el patrimoni de la universitat o sobre els drets dels estudiants.

La redacció -i aquest és un criteri que esmentem de manera reiterada- no ha de tenir una voluntat exhaustiva derivada d'una lectura «microscòpica» de la LOSU. És evident que la LOSU identifica un nombre rellevant de tasques obligatòries per a les universitats. Es multipliquen les obligacions i els mandats concrets; per exemple, «las universidades harán accesibles de manera progresiva sus archivos y fondos bibliotecarios...» (art. 21.4); «corresponde a las universidades la ordenación y organización de actividades y competiciones deportivas...» (art. 22.2) o l'art. 92.4, que esmenta que les universitats han de garantir que les ofertes de feina s'ajustin a les previsions en matèria de reserva de quota per a persones amb discapacitat, una prescripció evident, recollida en les lleis corresponents. No tots els mandats -la redacció a l'estil de mantra del tipus «las universidades fomentaran...», vid. art. 18- han de recollir-se en els E/U.

Dit això, sí que sembla convenient que els E/U incloguin una referència meditada en els eixos nous sobre els quals es construeix la LOSU. Un bon exemple n'és la «internacionalització», una aposta nuclear de la LOSU, amb capítol específic. Tenyirà les actuacions de les universitats les properes

¹³ STC SENTENCIA 75/1997, de 21 de abril (BOE núm. 121, de 21 de mayo de 1997), ECLI:ES:TC:1997:75. <https://hj.tribunalconstitucional.es/HJ/es/Resolucion/Show/3340>

dècades (encara amb més força que fins ara, si tenim presents noves figures, com les aliances...). Sembla adient que les novetats, -malgrat que sigui per la intensitat atribuïda, aquí també pensàriem en la transferència- tinguin una plasmació més vistent.

2. QUINA ÉS LA POSSIBLE ESTRUCTURA DELS E/U?

En l'apartat anterior s'ha identificat l'autonomia universitària mitjançant quatre pilars (de govern, acadèmica, financera i de selecció i promoció del PDI i PTGAS). Els E/U s'estructuren a partir del desenvolupament dels esmentats pilars.

Ajuda a situar els continguts dels E/U la comparació de la classificació que adopta la LOSU, que no coincideix amb la de la LOU.

LOU	LOSU [S'hi incorpora el desglossament únicament del títol IX]
<i>Título Preliminar. De las funciones y autonomía de las Universidades</i>	<i>Disposiciones generales</i>
<i>Título I. De la naturaleza, creación, reconocimiento y régimen jurídico de las Universidades</i>	<i>Título I Funciones del sistema universitario y autonomía de las universidades</i>
<i>Título II. De la estructura de las Universidades</i>	<i>Título II. Creación y reconocimiento de las universidades y calidad del sistema universitario</i>
<i>Título III. Del Gobierno y representación de las Universidades</i>	<i>Título III. Organización de enseñanzas</i>
<i>Título IV. Coordinación, cooperación y colaboración universitaria</i>	<i>Título IV. Investigación y transferencia e intercambio del conocimiento e innovación</i>
<i>Título V. De la evaluación y acreditación</i>	<i>Título V. Cooperación, coordinación y participación en el sistema universitario</i>
<i>Título VI. De las enseñanzas y títulos</i>	<i>Título VI. Universidad, Sociedad y cultura</i>
<i>Título VII. De la investigación en la universidad y de la transferencia de conocimiento</i>	<i>Título VII. Internacionalización del sistema universitario.</i>
<i>Título VIII. De los estudiantes</i>	<i>Título VIII. El estudiantado en el sistema universitario</i>
<i>Título IX. Del profesorado</i>	<i>Título IX. Régimen específico de las universidades públicas</i>
<i>Título X. Del personal de administración y servicios de las Universidades públicas</i>	- <i>Capítulo I. Régimen jurídico y estructura de las universidades públicas</i> - <i>Capítulo II. Gobernanza de las universidades públicas</i> - <i>Capítulo III. Régimen económico y financiero de las Universidades públicas</i> - <i>Capítulo IV. Personal docente e investigador de las Universidades públicas</i> - <i>Capítulo V. Personal técnico, de gestión y de administración y servicios de las Universidades públicas</i>
<i>Título XI. Del régimen económico y financiero de las Universidades públicas.</i>	
<i>Título XII. De los centros en el extranjero o que impartan enseñanzas con arreglo a sistemas educativos extranjeros</i>	
<i>Título XIII. Espacio europeo de enseñanza superior</i>	
<i>Título XIV. Del deporte y la extensión universitaria</i>	<i>Título X. Régimen específico de las universidades privadas</i>

En comparar ambdues redaccions, es constata l'evolució del sistema universitari i la visualització dels nous interessos. Així, per exemple, ha desaparegut un títol específic per a l'Espai universitari d'ensenyament superior (art. 87-89 bis LOU), plenament consolidat i integrat a la pràctica universitària: ja no cal una atenció específica; ara pertoca destacar la internacionalització.

La comparació de les lleis permet, també, identificar quines han estat les prioritats del legislador. S'adverteix, com a mostra vistent, si es veu com evoluciona el contingut de l'anterior títol XIV LOU [*Del deporte y la extensión universitaria*]¹⁴. Englobava l'esport universitari (art. 90 LOU) i la coordinació en matèria d'esport universitari (art. 91 LOU), la cooperació internacional i la solidaritat (art. 92 LOU), i la cultura universitària (art. 93 LOU). Ara la LOSU ho desplaça a un títol amb la rúbrica *Universidad, Sociedad y cultura* (títol VI).

D'altra banda, els E/U s'emmirallen en les declaracions de la LOSU. És a dir, com a norma màxima, també sembla adient que comprenguin un marc de principis. Com incorporar-lo?

És evident, en l'imaginari del legislador, que les universitats tenen un rol central en tots els aspectes de progrés social: el preàmbul és una declaració programàtica que atribueix a les universitats un paper cabdal en qualsevol manifestació de la *res publica*. La LOSU insisteix en una direcció coneguda, el paper protagonista de les universitats com a transmissores del coneixement i com a actores privilegiades del desenvolupament i la transformació social. No és, per dir-ho així, una novetat; la reforma del 2007 de la LOU ja va introduir la transferència del coneixement com a funció nuclear de les universitats, però ara, per la concurrència de diferents factors (ODS, transició ecològica i digital impulsades per la UE després de la pandèmia), hem arribat a la fase de consciència universal d'aquesta funció. I ha de quedar reflectit en els E/U.

Dit això, caldria evitar que els E/U incorporessin correlacions exhaustives entre declaracions legals i textos estatutaris; és a dir, fora bo separar tècnicament continguts normatius i altres declaracions. Això fa que sigui convenient incorporar als E/U un preàmbul o unes disposicions preliminars, ja que palesen el compromís de les universitats i ordenen els continguts.

S'han seleccionat deu frases, com a deu titulars, que fixen el marc [mental] del legislador estatal, més enllà del paràgraf 1, i es consideren d'ajut:

- 1) «*La Universidad ha sido, es y debe ser fuente de conocimiento, de bienestar material, de justicia social, de inclusión, de oportunidades y de libertad cultural para todas las edades.*» (Pr. I § 2)
- 2) «*... siendo las universidades la expresión más evidente de los valores de humanismo, defensa de los derechos y valores democráticos, de libertad de pensamiento y creación, que Europa quiere proyectar al mundo.*» (Pr. I § 8 *in fine*)

¹⁴ Es cert que el títol es va incorporar a la LOU en la reforma del 2007, però aquesta precisió no minva la perspectiva actual.

- 3) «... una universidad autónoma e internacionalizada, que garantice e incentive tanto la docencia como la investigación y el intercambio y transferencia de conocimiento, y que resulte efectivamente accesible, equitativa, democrática y participativa.» (Pr. II § 2)
- 4) «... convertir ese conocimiento en socialmente útil [...] buscando en la interdisciplinariedad y la multidisciplinariedad las vías con las que responder a la complejidad creciente de los retos a los que nos enfrentamos como humanidad.» (Pr. II § 5)
- 5) «El estudiantado, sea cual sea su edad, ha de tener un papel protagonista.» (Pr. II § 10)
- 6) «La construcción de una Universidad equitativa impregna el contenido de toda la ley.» (Pr. II § 11)
- 7) «... una Universidad como espacio de libertad, de debate cultural y de desarrollo personal ... las universidades se configuran como actores clave en la promoción y fomento de la diversidad lingüística del Estado, en el desarrollo local y fomento de la diversidad y riqueza lingüística del Estado, en el desarrollo local y en la cohesión territorial en un contexto de lucha contra el cambio climático.» (Pr. II §.12)
- 8) «... reconocimiento de los recursos humanos del sistema universitario como núcleo de su fortaleza.» (Pr. II § 13)
- 9) «Para asegurar una Universidad autónoma, democrática y participativa, en la que, simultáneamente la toma de decisiones y su gestión pueda realizarse de forma eficaz y eficiente, la ley consagra la transparencia y la rendición de cuentas de las universidades públicas, en correlación con el desarrollo y protección de su autonomía.» (Pr. II § 15)
- 10) «... el binomio autonomía-transparencia deberá regir toda su actividad, especialmente en lo relacionado con su régimen económico y financiero y la selección de su personal.» (Pr. II § 15)

Ajuda a completar-les l'art. 2 LOSU. «Funciones del sistema universitario», precepte de màxims que va més enllà de les funcions essencials (les enumerades en l'art. 2.1: «docencia, investigación y transferencia de conocimiento»; vid. també Pr. II 2, *supra*: docència, recerca, i transferència de coneixement) per a la redacció del preàmbul introductori dels E/U o per a la disposició preliminar o les disposicions preliminars.

LOU. Artículo 1. Funciones de la Universidad	LOSU. Artículo 2. Funciones del sistema universitario.
1. La Universidad realiza el servicio público de la educación superior mediante la investigación, la docencia y el estudio. 2. Son funciones de la Universidad al servicio de la sociedad: a) La creación, desarrollo, transmisión y crítica de la ciencia, de la técnica y de la cultura. b) La preparación para el ejercicio de actividades profesionales que exijan la aplicación de conocimientos y métodos científicos y para la creación artística. c) La difusión, la valorización y la transferencia del conocimiento al servicio de la cultura, de la calidad de la vida, y del desarrollo económico. d) La difusión del conocimiento y la cultura a través de la extensión universitaria y la formación a lo largo de toda la vida	1. El sistema universitario presta y garantiza el servicio público de la educación superior universitaria mediante la docencia, la investigación y la transferencia del conocimiento. 2. Son funciones de las universidades: a) La educación y formación del estudiantado a través de la creación, desarrollo, transmisión y evaluación crítica del conocimiento científico, tecnológico, social, humanístico, artístico y cultural, así como de las capacidades, competencias y habilidades inherentes al mismo. b) La preparación para el ejercicio de actividades profesionales que exijan la aplicación y actualización de conocimientos y métodos científicos, tecnológicos, sociales, humanísticos, culturales y para la creación artística. c) La generación, desarrollo, difusión, transferencia e intercambio del conocimiento y la aplicabilidad de la investigación en todos los campos científicos, tecnológicos, sociales, humanísticos, artísticos y culturales. d) La promoción de la innovación a partir del conocimiento en los ámbitos sociales,³ económicos, medioambientales, tecnológicos e institucionales. e) La contribución al bienestar social, al progreso económico y a la cohesión de la sociedad y del entorno territorial en que estén insertas, así como a la promoción de las lenguas oficiales de las mismas, a través de la formación, la investigación, la transferencia e intercambio del conocimiento y la cultura del emprendimiento, tanto individual como colectiva, a partir de fórmulas societarias convencionales o de economía social. f) La generación de espacios de creación y difusión de pensamiento crítico. g) La transferencia e intercambio del conocimiento y de la cultura al conjunto de la sociedad a través de la actividad universitaria y la formación permanente o a lo largo de la vida del conjunto de la ciudadanía. h) La formación de la ciudadanía a través de la transmisión de los valores y principios democráticos. i) El fomento de la participación de la comunidad universitaria y de la ciudadanía en actividades promovidas por entidades de voluntariado y del tercer sector que se encuentren en línea con los principios y valores del sistema universitario. j) Las demás funciones que se les atribuyan legalmente. 3. El ejercicio de las anteriores funciones tendrá como referente los derechos humanos y fundamentales, la memoria democrática, el fomento de la equidad e igualdad, el impulso de la sostenibilidad, la lucha contra el cambio climático y los valores que se desprenden de los Objetivos de Desarrollo Sostenible.

Ergo, coexisteixen aquestes dues funcions:

1. funcions adreçades als estudiants (destinatari del servei públic d'educació superior) i
2. funcions adreçades a tota la societat.

L'articulat dels E/U ha de centrar-se en les funcions essencials: «...la docència, la investigación y la transferencia del conocimiento», que es completa amb els articles 6 [*La función docente*] i 11 [«1. «*La investigación es una de las funciones fundamentales de las universidades*»], sense que sigui necessària una relació d'articles als E/U correlatius a les funcions de l'art. 2.

Com a darrer material per la redacció o incorporació als E/U, val la pena tenir present els articles 3 [objectius]¹⁵ i 4 [principis]¹⁶ de la LUC. Són una declaració especialment valuosa.

Conceptes-força de suport de la redacció (eixos): qualitat (s'utilitza unes 60 vegades a la LOSU); participació; inclusió; equitat; no- discriminació; transparència; sostenibilitat; ODS, ciència oberta; ciència ciutadana; accessibilitat; canvi climàtic; democràcia i, com a locucions de la LOSU, *conocimiento científico, tecnológico, social, humanístico, artístico y cultural; capacidades, competencias y habilidades; valores y principios democráticos; investigación interdisciplinar y transdisciplinar* (cooperación, multidisciplinariedad e interdisciplinariedad); *democratización del conocimiento*.

15 Article 3: Objectius del sistema universitari de Catalunya. 1. Les universitats del sistema universitari de Catalunya tenen com a objectius fonamentals:

- a) La creació, la transmissió i la difusió de la cultura i dels coneixements científics, humanístics, tècnics i professionals, i també la preparació per a l'exercici professional.
- b) El foment del pensament crític i de la cultura de la llibertat, la solidaritat, la igualtat i el pluralisme, i la transmissió dels valors cívics i socials propis d'una societat democràtica.
- c) L'enriquiment del patrimoni intel·lectual, cultural i científic de Catalunya, amb l'objectiu del progrés general, social i econòmic i el seu desenvolupament sostenible.
- d) La incorporació de la llengua catalana a tots els àmbits del coneixement i la contribució al procés de normalització de l'ús científic, cultural i social del català.

2. Els objectius de les universitats s'assoleixen principalment per mitjà de l'estudi, la docència i la recerca. // 3. Els poders públics han de col·laborar amb les universitats per a la consecució de llurs objectius

16 Article 4 Principis informadors. L'ordenació del sistema universitari de Catalunya es fonamenta en els principis següents:

- a) El principi d'autonomia universitària reconegut constitucionalment, que significa que cada universitat és dipositària de l'interès general de l'educació superior, que assumeix la plena llibertat d'organització i funcionament, amb capacitat d'autogovern, i compleix el deure de retre comptes davant la societat en els termes establerts per la llei.
- b) El principi d'igualtat d'oportunitats en l'accés i la permanència en la universitat per a tots els ciutadans de Catalunya.
- c) El principi d'universalitat del saber i el mètode científic com a via per a eixamplar l'horitzó del coneixement. d) La concepció de la universitat com a espai de compromís social i participatiu i com a motor de processos de millora de la societat.
- e) La coordinació entre les universitats del sistema universitari de Catalunya, que, tot i respectant-ne la diversitat i l'equilibri territorial, garanteixi l'eficàcia i l'eficiència en la gestió dels recursos públics.
- f) El foment de la recerca científica, el desenvolupament tecnològic i la innovació.
- g) El foment i l'avaluació de la qualitat en la docència, la recerca i la gestió de serveis universitaris, d'acord amb criteris i metodologies equiparables internacionalment.
- h) L'impuls de la millora de la docència i la contribució a l'aprenentatge al llarg de la vida, per a millorar la cohesió social, la igualtat d'oportunitats i la qualitat de vida.
- i) La coordinació d'accions per a assolir la plena integració de les universitats a l'espai europeu d'ensenyament superior i promoure les universitats de Catalunya a Europa i al món.

III

Anàlisi i propostes per blocs

III. ANÀLISI I PROPOSTES PER BLOCS

L'anàlisi es correspon amb el títol de la LOSU; així i tot, es presenta en primer lloc el dret transitori com a la matèria més apressant, un criteri, aquest, que va justificar que fos l'objecte de la primera reunió del GT.

1. DRET TRANSITORI

És una matèria complexa, perquè les disposicions transitòries (DT) són clarament incomplertes per a entendre el règim entre la LOU -derogada- i l'aplicació de la LOSU. Ara no es disposa d'una disposició com la D. T. 2ª LOU, que indicava que atribuïa a la Junta o al Consell de Govern les facultats per a decidir tant sobre aspectes de la composició dels claustres (que havia de ser constituent), com mitjançant «*las normas oportunas*», sobre «*todo aquello en que los actuales Estatutos se opongan a la misma*».

Per tant, a la LOSU no hi ha la intermediació directa del Consell de Govern, si bé creiem que aquest podria, mitjançant acord, fixar determinades directrius per a canalitzar la transició (són procediments).

La DT 1ª requereix l'esforç interpretatiu de més entitat:

1. Prescriu que els E/U han d'estar aprovats el 12 abril de 2025, però no indica que els elabori un claustre constituït *ad hoc* per a aquesta tasca.

Per tant, poden aprovar-los, malgrat tractar-se d'uns E/U nous, els claustres actuals.

El fet de tipificar-los com a E/U nous no exclou en cap cas que les universitats puguin adaptar els continguts o les estructures dels E/U si ho creuen convenient.

Les universitats catalanes no parteixen del no-res, hom és conscient de l'existència de processos recents de reforma estatutària. D'altra banda, una anàlisi comparativa dels E/U mostra semblances notòries: són, es diu, deutors d'un model elaborat en ocasió de l'entrada en vigor de la LOU clarament reglamentista; per tant, amb un nivell de detall que no sembla ja una via eficient.

2. la DT 1ª no indica cap procediment específic de reforma. Per tant, cal recórrer al procediment establert pels E/U vigents atenent a un *principi de precaució democràtica del procediment*. En tractar-se, en la formulació, d'una norma [E/U] nova, les universitats podrien acordar modulacions de l'esmentat procediment; per exemple, el Consell de Govern (actual a l'inici del procediment d'elaboració) podria constituir una comissió de reflexió paral·lela o designar interlocutors qualificats. En tot cas, han de ser mecanismes de suport, cooperació i increment de la participació.

3. La redacció de la DT 1ª dona lloc a dues possibles interpretacions:

L'obligació, abans del 12 abril 2025, de les universitats de dotar-se d'un E/U nou, i de constituir també el Claustre Universitari i el Consell de Govern, en primer lloc, òbviament l'E/U.

L'obligació, en el temps establert, d'aprovar els EU. La constitució dels òrgans de govern podria ser posterior.

La literalitat de la DT 1ª abocaria a la primera opció, tot i reconèixer que aquest és un tema on concorren opinions discrepants. Cal tenir present un altre factor temporal: els E/U són aprovats per les comunitats autònomes (segons l'art. 38.2 LOSU, les comunitats autònomes disposen de 4 mesos per a elaborar l'informe de legalitat), que encara reduiria més el termini d'elaboració i aprovació dels estatuts. Des del pragmatisme, el nucli inderogable és l'aprovació dels E/U pel Claustre i la corresponent tramesa a la Generalitat de Catalunya.

Hom és conscient que altres DT tenen una repercussió greu en el funcionament actual de les universitats, especialment l'adaptació dels contractes i altres matèries vinculades al PDI; però, previsiblement, en vista dels terminis fixats, aquestes qüestions estaran resoltes en el moment de l'aprovació dels E/U.

Davant les dificultats per a esbrinar aquest abast, la *Nota clarificatoria* del Ministeri d'Universitats interpreta això:

«Hasta que se produzca la adaptación de los Estatutos de la universidad a los establecido en la LOSU -en dicho plazo máximo de dos años-, en el caso en que haya de producirse la renovación de sus órganos colegiados, se mantendrán la composición, las condiciones de elegibilidad y los procedimientos electorales que establezcan sus Estatutos.»

És una afirmació contestable dogmàticament però que pot contribuir a evitar possibles conflictes, és a dir, impugnacions. Cal tenir en compte, això no obstant, que la nota fa una interpretació de la llei davant l'allau de dubtes que va suscitar, però no exclou altres interpretacions possibles si així ho acorden les universitats.

2. RÈGIM JURÍDIC I ESTRUCTURES (TÍTOL IX, CAP. I)

La regulació específica a les universitats públiques parteix, sistemàticament, de la fixació del règim jurídic i les estructures. La rúbrica del títol no incorpora un dels eixos bàsics de la regulació: la rendició de comptes i la transparència.

2.1. Règim jurídic (art.38)

L'art. 38.4 LOSU estableix que els E/U poden, en substitució del recurs previ de reposició, incorporar un dels mecanismes que prescriu l'art. 112.2 *Ley 39/2015, de 1 octubre, de procedimiento administrativo común de las administraciones públicas*¹⁷.

Aquesta possibilitat, a hores d'ara, suposa incorporar mecanismes i procediments aliens al funcionament de les universitats: altrament dit, expedients tècnics que no s'estan utilitzant a la pràctica i que tampoc no estan consolidats a les administracions públiques. Per tant, es recomana, ara com ara, no introduir cap referència expressa als E/U. La volguda adopció progressiva dels mecanismes de resolució alternativa de conflictes (ADR) no té res a veure amb aquest supòsit, i l'adopció d'aquesta via, si en el futur es concretés, es podria fonamentar en les lleis administratives.

2.2. Rendició de comptes i transparència

Ex Pr. II § 15, «la Ley consagra la transparencia y la rendición de cuentas de las universidades públicas, en correlación con el desarrollo y protección de su autonomía». Com es destacava en el mateix apartat, «el binomio autonomía-transparencia deberá regir toda su actividad, especialmente en lo relacionado con su régimen económico y financiero y la selección de su personal».

La importància atribuïda es constata en la ubicació sistemàtica a la regulació LOSU: art. 39, abans de la regulació de les estructures -en expressió d'experts constitucionalistes, tindria la condició de «frontispici».

L'art. 39 identifica un total de set àmbits de rendició de comptes:

- 1) *Gestión de los recursos económicos y de personal*
- 2) *Calidad y evaluación de la docencia [vid. art. 5.3. «sistemas internos de garantía de calidad»]*
- 3) *Rendimiento del Estudiantado*
- 4) *Actividades de investigación / transferencia / intercambio conocimiento*
- 5) *Captación de recursos para su desarrollo*

¹⁷ 2. Las leyes podrán sustituir el recurso de alzada, en supuestos o ámbitos sectoriales determinados, y cuando la especificidad de la materia así lo justifique, por otros procedimientos de impugnación, reclamación, conciliación, mediación y arbitraje, ante órganos colegiados o Comisiones específicas no sometidas a instrucciones jerárquicas, con respeto a los principios, garantías y plazos que la presente Ley reconoce a las personas y a los interesados en todo procedimiento administrativo. // En las mismas condiciones, el recurso de reposición podrá ser sustituido por los procedimientos a que se refiere el párrafo anterior, respetando su carácter potestativo para el interesado. // La aplicación de estos procedimientos en el ámbito de la Administración Local no podrá suponer el desconocimiento de las facultades resolutorias reconocidas a los órganos representativos electos establecidos por la Ley.

6) Política de internacionalización

7) Calidad de la gestión

La presentació i distinció en funció de la matèria no implica, justament per l'extensió que té, la vinculació del retinent a un organisme únic, de manera que pot atribuir-se i esmentar-se en enumerar les competències dels diferents òrgans de govern. Cadascun dels àmbits pot tenir el «sistema» correlatiu de rendició de comptes (s'adopta conscientment el terme *sistema*, manllevat de l'art. 59.3 LOSU) i també de transparència activa. Per exemple, en matèria de qualitat -si s'hi dedica un article específic- o en relació amb la captació de recursos vinculada al Consell Social, que ho esmenta en l'art. 47.2 d.

I ho corrobora -en termes de qualitat, eix vertebrador de la LOSU- l'art. 3.2.o com a manifestació de l'autonomia de les universitats: «*La definición, estructuración y desarrollo de sistemas internos de garantía de la calidad de las actividades académicas*».

Ateses les obligacions legals derivades de les diferents lleis de transparència¹⁸, no cal fer esment en els E/U d'un portal de transparència, ni tampoc de la garantia del dret d'accés, que ja preveuen les dites lleis. Una altra cosa és la referència final de l'art. 39.3 a «*la información que consideren institucionalmente relevante, de acuerdo con la normativa específica en la materia*», que dibuixa clarament un camp de publicitat molt ampli (el portal) i d'accés a la informació (dret d'accés), lligada als àmbits de l'art. 39 que hem identificat abans (si es creu convenient, es podria recollir en els E/U).

Ca tenir present que la referència a l'art. 39.4 LOSU a que les universitats vetllaran

- » Pel compliment dels principis ètics i de integritat acadèmica
- » Les directius antifrau

prové d'una esmena introduïda durant la tramitació parlamentària de la LOSU, sense correspondència lògica amb els dos apartats primers. Per tant, és convenient separar-lo del rendiment de comptes *stricto sensu*, si bé cal tenir en compte que són possibles uns sistemes de control interns que poden relacionar-se, per exemple -és una possibilitat, no l'única-, amb les unitats d'inspecció de serveis. En qualsevol cas, si s'opta per un preàmbul, una relació d'articles preliminars que fixin els principis rectoris o uns criteris programàtics del funcionament o la missió de les universitats, és aquí on cal esmentar-los.

D'altra banda, cal tenir present que l'art. 47.2 l) atribueix al Consell Social vetllar pel compliment dels principis ètics i d'integritat acadèmica i directius antifrau (exactament la mateixa locució).

La presentació legal de la rendició de comptes en l'art. 39 LOSU és prou ampli per a permetre dissenys diferents que s'adaptin a les particularitats de cada universitat.

¹⁸ A Catalunya, cal tenir especialment present la Llei 19/2014, del 29 de desembre, de transparència, accés a la informació pública i bon govern [DOGC núm. 6780, 31/12/2014]. <https://cido.diba.cat/legislacio/6009837/llei-192014-del-29-de-desembre-de-transparencia-acces-a-la-informacio-publica-i-bon-govern-departament-de-la-presidencia>

Inclou la inspecció de serveis, que pot configurar-se, si es vol, com una eina més de rendició de comptes; aquest, però, no és un criteri unànime, perquè es pot voler emfasitzar la funció de vetllar per la qualitat. També cal recordar els mecanismes de l'art. 59 LOSU [*«Transparencia y rendición de cuentas en la gestión económico-financiera»*] que es concreten en un *«régimen de control interno, que contará, en todo caso, con un sistema de auditoría interna»*.

Cal tenir present, encara que es podria considerar una anomalia o disfunció, que l'art. 57.8 LOSU esmenta un interventor, que sembla intern. L'òrgan responsable d'aquest control intern, que ha de tenir autonomia funcional en la seva tasca, no pot dependre d'òrgans de govern unipersonals. L'exclusió permet dues interpretacions:

1. Que ha d'estar subjecte a un òrgan col·legiat, o que
2. l'autonomia esmentada implica la condició d'òrgan independent (similarmet a les agències independents o a les autoritats independents que es creen a les administracions públiques, sense perjudici d'establir al seu torn mecanismes de rendició de comptes).

2.3. Les estructures: estructures «bàsiques», estructures instrumentals i estructures satèl·lits

i) El nucli de les universitats

La LOSU aposta per una capacitat molt àmplia de les universitats per a crear i dissenyar estructures com a manifestació real de l'autonomia universitària. Teòricament, permet crear, reordenar i suprimir les estructures que es desitgin. Així ho palesa, per exemple, l'art. 49 LOSU (*«en caso de contar con facultades, escuelas o departamentos...»*) i ho corrobora la manca de definició de determinades estructures: mentre que la LOU definia estructures «nuclears» com els departaments (art. 9) o els instituts universitaris de recerca (art. 10), la LOSU no ho fa.

Aquesta dimensió autoorganitzativa pot quedar temperada, a la pràctica, pel desenvolupament reglamentari. Ajuda a situar-nos-hi el Projecte de Reial decret pel qual es regula l'organització dels departaments universitaris¹⁹, malgrat haver estat retirat per l'avançament de les eleccions generals (en el moment de tancar aquest informe no s'ha recuperat, a diferència d'altres normes). Resulta útil per a imaginar quines coordenades es troben en l'imaginari del legislador o del Ministeri d'Universitats. De la lectura, es desprèn que una universitat no tan sols pot eliminar facultats, escoles o departaments (això no impedeix, ans avala, la decisió contrària: desdoblar-les), sinó que pot reordenar o redissenar les seves estructures internes. Com estableix el Projecte de Reial decret:

Artículo 1. Objeto. «Este real decreto tiene por objeto el establecimiento de la regulación de la organización de los Departamentos universitarios de aquellas universidades públicas que decidan dotarse de estructuras departamentales».

¹⁹ https://www.universidades.gob.es/wp-content/uploads/2023/04/AIP17_TEXTO-RD-DEPARTAMENTOS.pdf#:~:text=Proyecto%20de%20Real%20Decreto%20por%20el%20que%20se, en%20la%20esfera%20organizativa%20de%20las%20propias%20universidades.

Art. 3 Funciones, gestión y estructura «1. Los Estatutos de cada universidad establecerán las funciones de sus Departamentos, tanto en cuanto a la gestión por éstos de los recursos de personal docente e investigador que desarrollan su actividad docente, de investigación y de transferencia del conocimiento en los mismos, como de los recursos de personal técnico, de gestión y administrativo de soporte a la docencia y a los grupos de investigación en los que participe el personal docente e investigador del Departamento».

El projecte de RD recull en l'article 6 les seccions departamentals. És una unitat que queda inclosa en l'àmplia redacció de l'article 40.1 LOSU:

«Cuando un Departamento cuente con profesorado que imparta docencia en dos o más centros dispersos geográficamente, los Estatutos de cada universidad podrán prever la creación de secciones departamentales, fijando el número mínimo de personal docente e investigador doctor a tiempo completo necesario para que pueda constituirse la sección».

L' article parteix d'un pressupòsit que no sempre es dona a la pràctica: no tots els departaments fan docència en espais dispersos geogràficament. Sorgeix la qüestió següent: es podria crear estatutàriament un equivalent a les seccions per a separar la docència de diferents àmbits de coneixement amb una altra denominació?

Tanmateix, la possible reordenació d'estructures universitàries obliga a identificar de què parlem exactament en utilitzar aquest terme. La LOSU incorpora diferents paraules i locucions: «los centros y estructuras» (art. 1.2); i també «estructuras organizativas» (art. 48.2 § 2), «entes dependientes» (46.2 f), «estructuras de investigación y de transferencia e intercambio del conocimiento» (art. 11.4) o «las estructuras, servicios y unidades que sirvan de apoyo técnico a las actividades de investigación, transferencia e intercambio del conocimiento e innovación» (art. 13.1 l). En cap cas no hi tenen cabuda els projectes de recerca (es qualifiquen com a «unitat funcional» en l'art. 62, però és a efectes comptables «... a los efectos del calculo...»; vet aquí la ubicació sistemàtica).

Es tracta d'identificar les estructures que constitueixen la columna vertebral de les universitats per al desenvolupament de les funcions pròpies (art. 40 i 41) és a dir, l'arquitectura institucional.

La divisió entre estructures bàsiques/subordinades i instrumentals es constata també en l'art. 3.2 c LOSU, quan s'identifica, com a manifestació de l'autonomia universitària: «La determinación de su organización y estructuras, incluida la creación de organismos y entidades que actúen como apoyo para sus actividades.» (art. 3.2 c).

Això permet excloure les entitats o empreses basades en el coneixement (art. 61), les fundacions (art. 63) o les aliances universitàries (art. 25) que previsiblement donaran lloc a estructures. Ho corrobora, de nou, una lectura sistemàtica de la LOSU (es regulen en altres capítols). I aquest argument permet també excloure els parcs científics o els hospitals universitaris (sense perjudici que les universitats, d'acord amb la seva importància, puguin incorporar, si ho desitgen, una referència estatutària). Són estructures que no tenen la consideració de bàsiques.

La consideració d'una estructura com a bàsica té dos efectes jurídics:

1. Es correspon amb les estructures que conformen la universitat i que, per tant, han d'estar representades al Consell de Govern (art. 46.3 LOSU); i exclou la resta.
2. Ha de quedar reflectida en el *Reglamento general de centros y estructuras*. De fet, aquest reglament, que s'ha d'aprovar amb posterioritat al 12 abril del 2025, pot esdevenir l'eina adient per a identificar unes determinades estructures, amb la força que deriva de l'aprovació pel Claustre Universitari (art. 45.2 a). Pressuposa el desenvolupament directe dels enunciats dels E/U.

Un lector no avesat de la LOSU pot demanar-se si no és un expedient per a superar les constriccions temporals d'adaptació a la nova llei tot mantenint els principis de participació democràtica.

Hem d'incidir en el fet que algunes unitats o alguns organismes introduïts en els E/U són a causa del model d'estatuts que va circular després de la LOU, com a material privilegiat per a la redacció dels E/U aleshores. Això justifica que diferents E/U considerin, per exemple, els serveis científics-tècnics de manera detallada, però no cal.

Dit això, amb una visió pragmàtica, atès que nombrosos E/U vigents els esmenten, hi pot haver una comprensible resistència a eliminar-los. En aquest cas, una possible via adient -amb un plus pedagògic- fora incorporar-hi un article genèric, tenint present l'art. 11.3 LOSU, d'aquest estil:

«Per al desenvolupament de les funcions docents, d'investigació i de transferència i intercanvi del coneixement, es creen, organitzen i coordinen unitats i serveis administratius i tècnics de suport d'acord amb els principis d'eficiència i amb voluntat de transversalitat...», i afegir-hi una relació de serveis, merament exemplificativa, com ara centres de recursos per a l'aprenentatge i la investigació, serveis científics-tècnics, serveis de suport tecnològic, serveis lingüístics, esportius, de publicacions, de prevenció de la salut i de seguretat...»

I incloure-hi, també, una referència al desenvolupament normatiu de les esmentades unitats per al Consell de Govern. És, insistim, un suggeriment, però des del principi d'uns E/U no encotilladors ni massa reglamentistes.

ii) Una lectura interpretativa de l'article 40.2 LOSU

L'art. 40.1 LOSU reconeix la llibertat de les universitats per a «autodissenyar-se» d'acord amb els objectius i les necessitats. L'apartat segon de l'art. 40 completa aquest propòsit. Ara bé, cal analitzar la redacció d'aquest apartat, que ens sembla un dels més enrevessats de la LOSU. El volgut aclariment, almenys en una primera lectura, no és tan aclaridor. Com en altres apartats d'aquest informe, farem aquesta anàlisi a partir d'una fragmentació del text de la norma.

2.«Los Estatutos establecerán las funciones de los centros o estructuras que componen la universidad para proponer y organizar las enseñanzas universitarias oficiales y los procedimientos académicos, administrativos

y de gestión conducentes a la obtención de los correspondientes títulos, para proponer y organizar las enseñanzas conducentes a la obtención de títulos propios y las estructuras encargadas de su gestión, así como, en su caso, las creadas específicamente para desarrollar, transferir, intercambiar y promover la investigación científica, tecnológica, humanística, social, cultural o la creación artística.»

La identificació en els E/U de les estructures implica situar les funcions que tenen:

- a) per a proposar i organitzar els ensenyaments universitaris oficials, i
- b) per a proposar i organitzar els ensenyaments conduents a l'obtenció dels títols propis.

En el primer cas a), s'incideix en l'existència d'un procediment; recolza en el fet que som en el marc dels art. 7 i 8 LOSU, sense excloure el suport per a la gestió, o sigui en serveis. Per als títols propis (b), cal intentar una lectura que faci intel·ligible el doble esment a les estructures. Si eliminem la referència als ensenyaments oficials, resulta això: «Los Estatutos establecerán las funciones de los centros o estructuras que componen la universidad (...) para proponer y organizar las enseñanzas conducentes a la obtención de títulos propios y las estructuras encargadas de su gestión». És a dir, coexisteixen «estructuras que componen la universidad» amb «estructuras encargadas de su gestión» respecte d'un tipus d'ensenyament. Malgrat la redacció abstrusa, creiem que al·ludeix a una estructura «macro» aglutinadora. Pensa, per exemple, en la possibilitat d'agrupar la gestió i altres funcions referides a tots els títols propis en una unitat autònoma, separant-les dels responsables dels ensenyaments oficials en les coordenades actuals de les facultats.

La voluntat de delimitar estructures per a funcions concretes es fa palesa amb la mateixa claredat en el darrer incís:

- c) «les creades específicament per a desenvolupar, transferir, intercanviar i promoure la investigació científica, tecnològica, humanística, social...»

Les creades, en plural femení, es refereix a estructures, la raó de les quals («específicament») és promoure les funcions de la universitat de recerca i transferència. Aquí hi tenen cabuda els instituts universitaris de recerca, que les universitats podran configurar com vulguin.

Dit això, la redacció de l'art. 40.2 LOSU no exclou, per exemple, unitats híbrides com les actuals a la majoria de les universitats (les facultats), és a dir, unitats que compreguin funcions de docència, recerca i transferència; la redacció es limita a obrir el ventall de possibilitats.

iii) Els campus

La LOSU esmenta com a novetat els campus (art. 40), que poden identificar dos supòsits:

1. Fórmules de col·laboració entre facultats, és a dir, entitats de dimensió superior a un centre; poden ser un mecanisme de descentralització de les universitats o, *a contrario sensu*, la via per a escalar unes determinades funcions o competències de les facultats. En aquesta accepció, fora convenient adoptar una

estructura de gestió, que no es vincula necessàriament a l'art. 49 (*un consejo*) perquè no surt en la relació d'«*otros órganos colegiados*», ni a l'art. 52, «*otros órganos unilaterales*».

2. Espais geogràfics on poden concórrer diferents ensenyaments, relacionats amb centres. Es deriva de l'art. 46.3 *in fine*: «*En caso de que existan varios campus en distintas localidades...*»

iv) Les especificitats dels centres adscrits

És l'únic supòsit que pot semblar controvertit per a tipificar-lo com a estructura, «nuclear» o no, encara més quan és situat sistemàticament en el títol IX capítol 1. Ex article 42 LOSU «*la adscripción ... requerirá la previa celebración de un convenio con la universidad, de acuerdo con lo previsto en los Estatutos de dicha universidad...*». S'havia criticat que la LOU no feia cap esment -va haver-hi una esmena i consens general, però no va prosperar- i ho soluciona l'art. 5 RD 420/2015, de 29 de mayo, de creación, reconocimiento, autorización y acreditación de universidades y centros universitarios.

N'hi ha prou que les E/U facin una referència genèrica a l'òrgan que ha d'aprovar-los en darrera instància i que, segons l'art. 46.2 g LOSU, és el Consell de Govern. Si es considera adient, -segons el criteri de les universitats; no és una prescripció- es pot incloure una remissió en el Reglament general de centres i estructures que ha d'aprovar el Claustre.

Dit això, cal recordar la condició de satèl·lits del nucli bàsic universitari, fins i tot si es decidís algun tipus de representació en el Consell de Govern.

Una reflexió provisional: La possibilitat de canvis de gran importància a les universitats no sembla plausible ara, atesos els terminis establerts per a aprovar els nous E/U. Així i tot, hi ha una via a explorar, relacionada no pas amb l'extinció i creació *ex novo* d'estructures universitàries, sinó amb la reorganització i reassignació -i redefinició- de les competències atribuïdes actualment a les diferents unitats i estructures.

Per exemple, podrien atribuir-se totes les competències i tasques relatives a recerca a les facultats, i focalitzar les funcions dels departaments en la funció docent. És un mer exemple, perquè quedi clar que, si es permet eliminar unitats o òrgans, encara és més evident que, en funcions de l'autonomia universitària, es poden redissenyar.

2.4. Unitats bàsiques

Previ: Es regulen en matèria d'estructures (Títol IX, Cap. I), no de governança (Títol IX, Cap. II). Podem imaginar una triple explicació o justificació: 1. L'ús no sempre tècnic -o fungible- dels termes en la redacció de l'articulat (les confusions entre unitats, serveis, etc.); 2. Perquè poden tenir una projecció transversal, i desdoblar-se o multiplicar-se en les estructures acordades; 3. Perquè es vol insistir que, atesa la seva constitució imperativa, són una «mena» d'estructura.

i) Les unitats d'igualtat i diversitat

L'art. 43 LOSU diferencia *unitats de serveis*. Entra dins l'autonomia de cada universitat el fet de crear una o dues unitats (pot ser tant una oportunitat per a validar les estructures existents, com per a reordenar les tasques). D'acord amb diferents articles que identifiquen i prohibeixen les discriminacions, i atès que diferents legislacions han consolidat el concepte de discriminació múltiple i interseccional (recordem la *Ley 15/2022, de 12 de julio, integral para la igualdad de trato y la no discriminación*²⁰), seria possible adoptar una única «macrounitat», estructurada internament en funció dels col·lectius que calgui atendre. D'altra banda, per la transversalitat de les polítiques d'igualtat i diversitat (ho avalen diferents articles LOSU), és factible, també, gestionar-la mitjançant l'atribució a una pluralitat d'òrgans o de serveis de les funcions.

- » Aquesta opció té com a darrer aval el fet que la LOSU no inclou cap referència al titular de la unitat, a diferència del que fa respecte de la inspecció de serveis (art. 43.6 LOSU).
- » No ho contesta l'art. 46.2 en els apartats j/k, que mencionen com a funcions «*Definir e impulsar, en coordinación con la unidad de igualdad, un plan de igualdad de género del conjunto de la comunidad universitaria*».

ii) L'atenció i visualització de determinats serveis

L'art. 43.1 de la LOSU esmenta «serveis de salut, acompanyament psicològic i pedagògic, i serveis d'orientació professional, dotats de recursos humans i econòmics suficients» (art. 43.1 *in fine*). Són serveis, no pas unitats.

Aquest apartat 1 s'ha de llegir en conjunció amb apartat 5 («en col·laboració amb les comunitats autònomes en les quals es troben ubicades»). La plasmació als E/U ha d'incidir en aquest aspecte col·laboratiu, perquè el desenvolupament del servei té unes repercussions econòmiques que les universitats, com es deriva de la precisió legal, no poden assolir en exclusiva.

iii) La Sindicatura de Greuges

Té la condició d'unitat bàsica, que s'ha de preveure en els E/U. Palesa la consolidació de la figura, que va incorporar-se al sistema universitari com a disposició addicional catorzena el 2007:

- » Els E/U han d'incloure el procediment per a triar-lo.

El repte és delimitar o acotar la figura i evitar possibles encavalcaments amb altres unitats o òrgans²¹, específicament amb les tasques de la Comissió de Convivència i les coordenades que fixa la *Ley 3/2022, de 24 de febrero, de convivencia universitaria*²². La LOSU esmenta funcions de mediació, conciliació i bons oficis (conciliació com a ADR estricte). No correspon a la persona titular de la sindicatura actuar personalment en els procediments d'ADR, sinó que ha de poder comptar amb persones qualificades.

²⁰ <https://www.boe.es/buscar/doc.php?id=BOE-A-2022-11589>

²¹ Per a situar-lo, per exemple, GONZÁLEZ DE PATTO, R. M., LOZANO MARTÍN, A. M. «La gestión institucional de conflictos universitarios en la universidad de Granada: defensoría universitaria, inspección de servicios y unidad de igualdad», en Lozano Martín, A. M. (ed.) *Los conflictos en el ámbito universitario*, 2020.

²² BOE núm. 48, de 25 de febrero de 2022, p. 22379 a 22396. <https://www.boe.es/eli/es/l/2022/02/24/3>

- » Pot resultar adient clarificar en els E/U que compta amb aquests professionals o amb una unitat de suport.

iv) La inspecció de serveis

En aquesta matèria es parteix d'un fet: és una figura que ja existia des de la LOU i que nombroses universitats de l'Estat espanyol van implementar. Nogensmenys, a Catalunya no es va desenvolupar com a unitat, i les seves funcions van ser exercides per òrgans o serveis diferents.

Per a situar-la, és útil el *Real Decreto 799/2005, de 1 de julio, por el que se regulen las inspecciones generales de servicios de los departamentos ministeriales*²³, però el nom ja indica que es pensa en altres administracions. No és una disposició que proporcioni informació incorporable.

Qüestions que suscita:

1. Àmbit d'intervenció. L'art. 43.6 LOSU diferencia:
 - a. *Velar por el correcto funcionamiento de los servicios que presta la institución universitaria de acuerdo con las leyes y normas que los rigen.*
 - b. *Funciones de incoación e instrucción.*
2. Règim jurídic i de funcionament: una normativa que aprova el Consell de Govern (art. 46.2 n).
3. Rendició de comptes anual (art. 46.2 n LOSU). Malgrat que la lectura admet pluralitat d'opcions, sembla adient que la normativa de funcionament inclogui el procediment de rendició de comptes d'aquest servei, tenint present que aquí es refereix a una rendició de comptes interna, a la universitat (no un retiment cap enfora). I caldrà garantir la protecció de dades en relació amb els expedients disciplinaris.
4. Director de la unitat: «*personal técnico, de gestión y de administración y servicios de la universidad con los requisitos de titulación necesarios para el desempeño de las funciones que dicha inspección tiene encomendadas*» (art. 43.6). Cal tenir en compte, malgrat alguna interpretació precipitada inicial, que no hi és aplicable la interdicció de l'art. 59.3 § 2 *in fine* LOSU (pel que fa a auditoria interna, s'estableix que «*el órgano responsable de este control [...] no podrá depender de los órganos de gobierno unipersonales de la universidad*»). Per tant, podria dependre, per exemple, del funcionalment -i no contesta el principi d'autonomia- dels serveis jurídics de les universitats.

I una darrera observació, l'article 43.6 no fa cap referència expressa a la regulació del règim de funcionament als estatuts de les universitats com sí que es fa a les unitats bàsiques precedents.

23 BOE núm. 168, de 15 de julio de 2005, p. 25197 a 25201. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2005/07/01/799>

3. GOVERNANÇA

Preliminar: S'hi esmenta la *Gobernanza multinivel* (Pr. II § 2 -prèviament, s'ha definit el sistema universitari com a *multinivel*, Pr I § 5), que palesa la concurrència de normes europees, estatals i autonòmiques que conformen el marc normatiu de les universitats. Els E/U les preveuen o les incorporen, sense que hagin de reproduir-les necessàriament.

3.1. Els òrgans de govern

La LOSU distingeix entre òrgans obligatoris (Claustre, Consell de Govern, Consell Social i Consell d'Estudiants, *vid.* art. 44.1) i òrgans opcionals o dispositius, relacionats amb les estructures que cada universitat configuri lliurement.

Són valuoses, tant pedagògicament com a efectes d'implantació i de delimitació de les funcions, les definicions dels òrgans obligatoris que conté la LOSU:

1. Claustre Universitari: «*máximo órgano de representación y participación de la comunidad universitaria*» (art. 45).
2. Consell de Govern: «*máximo órgano de gobierno de la universidad*» (art. 46).
3. Consell Social: «*Es el órgano de participación y representación de la sociedad*» (art. 47).

La configuració i el disseny dels òrgans de govern és, amb les estructures, l'àmbit on l'autonomia universitària, en la dimensió d'autoorganització, es manifesta amb més força. L'art. 44.1 LOSU diferencia, en situar-la en termes de plasmació en els E/U: «*Los Estatutos de las universidades establecerán y regularán los siguientes órganos colegiados: Claustro Universitario, Consejo de Gobierno y Consejo de Estudiantes. [...] establecerán el Consejo Social y podrán establecer y regular Consejos de Escuela y de Facultad*».

Estableix el que és conegut. El nucli dur dels òrgans obligatoris, on la universitat té poder regulador; la possibilitat de regular òrgans associats a les estructures que es vulguin crear (en connexió, doncs, amb l'art. 49 LOSU) i l'establiment del Consell Social, on no s'esmenta la regulació perquè les universitats no tenen el marge de configuració d'altres òrgans (correspon a la normativa autonòmica).

No es regula una junta consultiva, que es va eliminar de la LOU el 2007. Les universitats poden incorporar-la, o bé incorporar-hi un òrgan equivalent, semblant, per a determinades matèries (doctorats *honoris causa*, nomenament del professorat emèrit...). S'esmenta perquè, malgrat la supressió legislativa, a la pràctica, les mantenen diverses universitats. Així i tot, les funcions atribuïdes actualment a les juntes consultives es poden adjudicar, com a alternativa, a comissions amb competències delegades del Consell de Govern.

La LOSU incorpora una relació de facultats atribuïdes a cadascun dels òrgans (art. 45.2, 46.2...) . Es diferencia, doncs, dels articles de la LOU, que ho exposaven de manera més genèrica, mitjançant una redacció no enumerativa.

En aquest cas des de l'eficiència i el pragmatisme, és adient reproduir la relació que estableix la LOSU, sense perjudici d'afegir-hi altres competències que cada universitat, en l'exercici de l'autonomia, vulgui associar a un òrgan concret. Cal tenir present que la LOSU, com ja feia la LOU, inclou una «clàusula de tancament» després de les enumeracions de facultats (p. ex., 46.2 ñ).

Això pot fer que sigui convenient un esment exprés a l'E/U sobre la possibilitat de crear comissions per a matèries específiques i delegar-los competències. Per a incrementar la fonamentació, pot ser útil un esment a una reglamentació ulterior (que pot aprovar el Consell de Govern perquè no és una estructura).

En relació amb el Claustre Universitari, cal destacar -una manifestació d'una tradició històrica universitària-, que li correspon l'aprovació dels E/U. A més, se li atribueix l'elaboració i aprovació del *Reglamento general de centros y estructuras*.

També pot elaborar i aprovar «*otras normas*». Aquesta precisió no contesta el fet que el màxim impuls normatiu de les universitats estigui assentat en el Consell de Govern en la condició de «*máximo órgano de gobierno de la universidad*» és la manera, a més, de garantir-ne el funcionament eficient.

Com a supòsit emblemàtic de la capacitat normativa del Claustre: el procediment per a l'elecció del Síndic de Greuges (art. 43.4 § 2 LOSU).

A més, l'apartat b) estableix (en un apartat diferenciat, una dada rellevant en termes d'interpretació jurídica) que el Claustre pot fer propostes de política universitària i elevar-les a l'equip de govern, una manera d'incidir en la necessària interlocució entre òrgans. De fet, és una manera no personalista d'interpel·lar el rector, perquè l'equip de govern és la seva «*unidad de apoyo*» (art. 50.1 § 2 LOSU), però també permet diferenciar-lo de la interlocució concreta amb el Consell de Govern, destinatari de les propostes de política universitària que puguin donar lloc a normes. La redacció és clara: «*cuando estas propuestas puedan tener un carácter normativo se elevaran al consejo de gobierno*». Enfront de l'art. 45.2 a), que esmenta com a una de les funcions fonamentals del Claustre «*elaborar y aprobar los estatutos... y otras normas*», en l'art. 45.2 b) és el Consell de Govern l'òrgan el que ha de convertir les propostes en normativa a partir de la iniciativa del Claustre.

En relació amb el Consell de Govern, cal tenir present que la funció de l'art. 46.2 h) estableix que «*aprueba los convenios de colaboración ... salvo que dicha facultad sea atribuida a otros órganos estatutarios a través de mecanismos internos de distribución*».

La tipificació com a «òrgan estatutari» vol dir aquí òrgan esmentat en els E/U. Això permetria, per exemple, identificar una comissió *ad hoc*.

3.2. Elecció de càrrecs: la triple presentació de la LOSU

Probablement, l'únic aspecte de la LOSU que coneixen els membres de les comunitats universitàries és la nova durada del càrrec dels òrgans unipersonals electes i la limitació a un únic mandat: art. 44.3 LOSU.

És una limitació per als òrgans unipersonals «*electos*» (art. 44.3). Els vicerectors, secretaris generals o gerents, si bé són «*òrgans unipersonals*», no són òrgans electes (ho palesa l'art. 44.2 LOSU). Els nomena el rector (art. 50.2 f). Per tant, poden exercir el càrrec amb més d'un rector, per exemple -i fins i tot pot ser adient en termes d'eficiència en cas de successió col·laborativa. Aquesta precisió s'extrapola als equips de govern d'altres estructures.

Aquesta és, creiem, la interpretació de la LOSU: les universitats poden incorporar precisions al respecte.

La LOSU preveu les eleccions d'òrgans col·lectius (A) i unipersonals (B):

- A. Eleccions de representants al Claustre / Consells de Facultat o Consells de Departament: «*sufragio universal, libre, igual, directo y secreto*» (art. 44.4 LOSU).
- B. Eleccions d'òrgans unipersonals: presenta una regulació triple de les eleccions a òrgans unipersonals que obliga a intentar una interpretació clarificadora.
 - a. A rector o rectora: art. 51 LOSU
 - b. A degans o deganes / directors o directores d'escola: art. 52.1.3 LOSU
 - c. A directors o directores de departament: art. 52.1.4 LOSU

Amb la voluntat de facilitar la intel·ligència dels mecanismes, es transcriu l'art. 52.1 (*Otros órganos unipersonales*) i se'n destaquen algunes frases:

1. Las universidades que cuenten con facultades, escuelas o departamentos tendrán los siguientes órganos unipersonales, que ostentarán la representación de sus centros y ejercerán las funciones de dirección y gestión ordinaria de éstos: Decano o Decana de Facultad, Director o Directora de Escuela, y Director o Directora de Departamento.

Asimismo, estos órganos unipersonales nombrarán a los miembros del Equipo de Dirección de sus centros de acuerdo con lo dispuesto en los Estatutos de la universidad, y elegirán un Secretario o Secretaria del centro que ejercerá como fedatario de las decisiones tomadas por el Consejo de Facultad, de Escuela o de Departamento.

Los Decanos y Decanas de Facultad y los Directores y Directoras de Escuela se elegirán mediante elección directa por sufragio universal en la forma en que se recoja estatutariamente, de entre el personal de los

cuerpos docentes universitarios funcionarios y Profesoras y Profesores Permanentes Laborales de la universidad.

Los Directores y Directoras de Departamento se elegirán mediante elección directa por sufragio universal por todos los miembros del Consejo de Departamento de entre el personal de los cuerpos docentes universitarios funcionarios y Profesoras y Profesores Permanentes Laborales de la universidad.

La interpretació s'ha de completar amb l'art. 51 (*Elección de rector o rectora*). És escollit «*mediante elección directa por sufragio universal ponderado por todos los miembros de la comunidad universitaria*».

Comparant les redaccions, queda clar que la referència a *universal* per al director del departament és inexacta, perquè el tria el Consell del Departament, on hi ha representants de la comunitat universitària però no la totalitat dels membres del departament. Potser s'utilitza de manera «tècnica», per a identificar tots els membres d'un conjunt determinat. És a dir, no s'utilitzen els termes en l'accepció dels conceptes provinents de la ciència política i desenvolupats en aquesta, sinó que s'adopten amb perspectiva del «llenguatge del carrer».

Això ens porta a l'elecció del degà o director de centre. D'acord amb els principis que fonamenten la LOSU, sembla que hauria d'adoptar-se el mateix procediment que en el cas del rector o la rectora, però no hi ha cap referència al vot ponderat (que sí que surt en l'art. 51 LOSU), i la remissió als E/U obre la porta a una pluralitat d'opcions. Podria interpretar-se el «*sufragio universal de la forma que establezcan los estatutos*» de la mateixa manera que en el cas del director del departament?

Aquest tema, rigorosament debatut pel GT, va donar lloc a les conclusions següents:

1. Consens unànime respecte a la complexitat de la interpretació dels paràgrafs 3 i 4 de l'apartat 52.1, i creença general que es tracta d'una redacció errònia o deficient, perquè l'encaix de *directe* i *universal* amb col·lectius que no abasten la totalitat de l'estructura és contestable.
2. Estranya que una modalitat es reguli estatutàriament i la resta no. La «*forma en que se recoja estatutariamente*» només es predica per als degans o directors d'escola (art. 52).
3. L'ambigüitat dels enunciats permetria defensar, respecte dels degans, dues opcions o vies per a escollir-los. Per tant, s'és davant una decisió política de cada universitat. L'informe, com a eina tècnica, es limita a presentar-les.

Cal, però, introduir una precisió no menor: atenent a la filosofia de la LOSU, semblaria -creiem- que el legislador visualitza l'elecció dels degans i els directors d'escoles a imatge i semblança del procediment d'elecció de rectors.

La LOSU insisteix reiteradament a fomentar la participació. En aquesta línia, seria possible, per exemple, proposar fórmules que identifiquessin els percentatges de representació en el Claustre en funció de la participa-

ció efectiva dels col·lectius. És una matèria complexa, en què la intervenció de la Comissió Electoral pot ser rellevant.

3.3. L'elecció i composició del Consell de Govern

L'art. 46.3 LOSU requereix una interpretació extremadament curosa -ha estat un dels debats més llargs del GT-, perquè permet diferents possibilitats, i cal tenir present des del començament que cada universitat adaptarà la composició a les seves característiques (envergadura, tipologia, estructures, tria...) i necessitats.

La LOSU no fixa, a diferència de l'art. 15.2 LOU, el nombre màxim de membres; la fixació és a l'arbitri de cada universitat. Dit això, avui dia el nombre que establia la LOSU s'ha integrat a la praxi i sembla una dimensió adient 50 membres més els 3 nats. Però també sembla evident que un nombre superior seria contraproduent i podria llastar el funcionament de l'òrgan. De fet, si fos possible un nombre inferior, amb el benentès que això no hauria d'implicar cap retrocés participatiu perquè són representants, els consells de govern podrien ser més operatius.

Els E/U «establecerán la duración y la forma en que se materializa la representación de todos los sectores mencionados».

A fi d'interpretar-ho millor, es «desconstrueix» la redacció de l'art. 46 LOSU:

1. *La composición deberá asegurar la representación de las estructuras que conforman la universidad y del PDI, del estudiantado, del PTGAS y del Consejo Social.*
2. *Los representantes del personal y del estudiantado seran escogidos por el Claustro.*
3. *En caso de que existan varios campus en distintas localidades se procurará la representación de éstos en el Consejo de Gobierno.*
4. *Los E/U establecerán la duración y la forma en que se materializa la representación de todos los sectores mencionados*
 - I. *Garantizando una mayoría de personal de los cuerpos docentes universitarios y profesorado permanente laboral*
 - II. *Asegurando la presencia de las demás figuras docentes no permanentes, del personal investigador no permanente y del profesorado asociado.*
5. *Un mínimo del 10% del Consejo de Gobierno deberán representantes del estudiantado.*
6. *Otro mínimo del 10% deberán ser representantes del PTGAS.*
7. *En todo caso, un tercio de los miembros del consejo de gobierno será elegido por el Rector o Rectora, incluyendo en ese cupo los miembros natos.*

L'article estableix uns requisits des de diferents perspectives, que no encaixen necessàriament i que poden dificultar l'aplicació pràctica. Es formulen les indicacions següents:

1. L'art. 46 LOSU proporciona dos mecanismes per a aconseguir la representació pretesa:
 - a. Els processos d'elecció
 - b. La designació per part del rector o rectora
 (cada universitat ha de decidir com els configura i encaixa per a garantir la composició equilibrada)
2. L'elecció dels representants que fa el Claustre s'ha d'entendre en el sentit que el Claustre és el col·legi elector, sense que «subministri» necessàriament els candidats elegibles. Del precepte se'n desprèn la possibilitat de ser elegible (PDI, PTGAS, estudiants) malgrat no ser membres del Claustre. S'objecta que això pot dificultar els processos electorals -fer-los més complexos, i és una reflexió de pes-, però és una proposta que sorgeix, consensuada, dels debats en línia amb l'esperit de la LOSU.

D'altra banda, la LOSU no inclou la precisió que feia l'art. 16.4 LOU: *«Las elecciones de representantes del Claustro en el consejo de gobierno se llevarán a cabo por y entre los miembros de cada uno de los sectores elegibles.»*
3. Per a millorar la representació de les estructures en el Consell de Govern, resulta útil identificar mecanismes de rotació -i poden esdevenir singularment útils, segons la dimensió de cada universitat.
4. El 30% atribuït al rector és un percentatge preestablert legalment que les universitats no poden alterar (és un mínim o màxim no modificable). Caldrà que respecti els criteris de paritat.
5. La participació del Consell Social (explicitada en la relació de l'art. 46.3.1 LOSU, no cal situar-lo preceptivament en el 30% que identifica els membres designats pel rector perquè té entitat pròpia, com es desprèn de la referència a l'art. 47.2 k), que fa possible diferents opcions.
6. La presència dels «campus» és una recomanació: a la pràctica, dependrà de com s'organitzi cada universitat (en algun cas, l'ordenació en campus geogràfics és molt rellevant). De nou, pot ser oportú introduir-hi fórmules de rotació.
7. S'identifiquen tres membres nats: són tres òrgans unipersonals. Es discuteix si els E/U poden identificar altres membres nats, com ara els vicerectors o vicerectores. Més enllà de la qualificació com a membres «nats», que pot incomodar i que no prové de la LOSU, sembla eficaç preveure un nombre de places per als representants de les estructures. I podria ser un mecanisme a l'hora de clarificar la complexitat de l'article.

3.4. El rector o rectora

i). El procés d'elecció del rector: particularitats

L'art. 51.2 § 3 LOSU no és clar (no dona cap solució) respecte a què cal fer si hi ha un candidat únic a rector i aquest no obté més de la meitat dels vots a la primera volta. La raó subjacent és que en tot moment es pensa que hi haurà més d'un candidat.

Pot ser convenient que els E/U facin una referència al respecte. En l'art. 20.3 § 4 LOU es precisava: «*En el supuesto de una sola candidatura únicamente se celebrará la primera vuelta*», una precisió que no ha incorporat la LOSU. Seria adient explicitar, atès que la LOSU no regula directament el cas en què es presenti un sol candidat, que en aquest supòsit podrà ser proclamat amb majoria simple.

Hi ha la preocupació, a partir del fil argumentatiu, que per manca d'una referència concreta als E/U es podria concloure que cal tornar a convocar eleccions. Fins i tot podria donar-se el cas que l'existència d'un nombre molt significatiu de vots en blanc impedissin la proclamació d'aquest candidat únic.

En definitiva, cal reflexionar, i cada universitat veurà com ho recull, com es gestiona el cas d'una sola candidatura que no rebí en la primera volta la majoria dels vots emesos: probablement n'hi ha prou amb fer una previsió, perquè el que importa és clarificar-lo en termes jurídics.

ii) Requisits per a ser elegible com a rector o rectora

Els E/U han de fixar els requisits per a poder presentar-se a rector.

La DT 1.3 LOSU fixa, mentre no hi hagi cap norma estatutària, «*como mínimo estar en posesión de tres sexenios de investigación, tres quinquenios docentes y cuatro años de experiencia de gestión universitaria en algún cargo unipersonal*».

L'art. 51. 1 LOSU confirma que «*en todo caso, dichos méritos deberán garantizar una alta capacidad investigadora, una acreditada trayectoria docente así como una suficiente experiencia de gestión universitaria en algún cargo unipersonal*».

L'autonomia de les universitats per a establir els requisits és acotada avui dia per aquests paràmetres; suposen una reducció d'elegibles respecte del professorat docent i investigador permanent. Mantenir l'exigència d'experiència en gestió és una garantia [de qualitat] a preservar.

Cal retenir que la relació de requisits ve donada, a la LOSU, perquè s'obre la condició d'elegibles a PDI no-catedràtics; ara bé, per a obtenir l'acreditació de catedràtic, a hores d'ara, no es requereixen

preceptivament quatre anys de gestió universitària, i la redacció de l'art. 51 permetria una exigència més laxa, com ara dos anys.

Per tal d'evitar reduccionismes que contestarien l'esperit de la LOSU, sembla que el concepte *càrrec unipersonal* inclou les persones integrants dels equips de direcció dels centres (en analogia amb la condició dels vicerectors); també s'hi pot incloure com a experiència adient de gestió, si ho recullen els E/U o hi ha una remissió a una interpretació expressa del Consell de Govern, la direcció dels instituts de recerca o altres unitats o òrgans (per exemple, haver estat síndic de greuges).

La LOSU únicament exigeix per a esdevenir degà o degana, o director o directora de departament, *«la dedicación a tiempo completo»* (art. 44.3). No és adient incorporar-hi altres requisits. Una cosa diferent és demanar als candidats a càrrecs unipersonals que facin públics, com a manifestació de transparència, els aspectes que es considerin rellevants de la seva trajectòria acadèmica. Aquestes precisions es desenvoluparien en la normativa interna; no cal que s'incorporin als E/U davant el silenci de la LOSU.

iii) Substitució temporal del rector

L'art. 50.3 LOSU prescriu: *«En los estatutos se deberá consignar el mecanismo de sustitución temporal del rector o rectora»*. Sense perjudici de la llibertat de les universitats, es proposen com a criteris (a aplicar entre els membres de l'equip de direcció):

1. La voluntat del rector en cas d'absència prevista o anticipada (per exemple, el període de vacances d'estiu, una intervenció mèdica...), i
2. Si no és així, i recordant els criteris de l'art. 16 Llei 26/2010, del 3 d'agost, de règim jurídic i de procediment de les administracions públiques de Catalunya en relació amb els òrgans col·legiats (Article 16. Nomenament i substitució del president o presidenta i del secretari o secretària)²⁴, es podria fixar la persona adjunta al rector, o l'ordre de nomenament, o el membre de més edat.

iv) Equip de govern

L'equip de govern es defineix com a *«unidad de apoyo»* (art. 50.1.2); *ergo*, tècnicament, no té la consideració d'òrgan col·legiat (ni el sistema de d'adopció d'acords correlatiu), però és subjecte al principi de paritat. Tradicionalment ha estat considerat un òrgan que assessora o assisteix el rector, si bé (art. 50.2 b) sembla que pot fixar polítiques.

És integrat *«por los vicerrectores y vicerectoras, el o la Gerente y el secretario o la secretaria general, así como cualquier otro miembro que establezcan los Estatutos de cada universidad»*.

²⁴ Art. 17.3. «En els casos d'absència, de vacant, de malaltia o per qualsevol altra causa justificada, la persona que ocupa la presidència és substituïda per la persona que ocupa la vicepresidència, segons l'ordre de nomenament; si no n'hi ha, pel vocal o la vocal de més antiguitat i, si dos o més tenen la mateixa antiguitat, pel de més edat.»

Aquests membres, com a plus del «nucli dur», són opcionals. Ara bé, atès que poden integrar l'organització futura, els E/U han de contenir alguna referència expressa al respecte, com ara «delegats per projectes específics». La millor fórmula és esmentar-los precedits d'un «si escau», tan freqüent en les normes, i acotar-los a una matèria abstracta. La «institucionalització» de la figura pot ser rellevant per al futur reconeixement de la gestió duta a terme.

3.5. El Consell Social

La LOSU se separa de l'art. 13 LOU, que considerava els consells socials òrgans col·legiats («*Consejo social, consejo de gobierno, claustro universitario...*») i, de manera congruent, iniciava la seqüència de regulació d'aquests òrgans amb el Consell Social (art. 14).

Es deriva de la ubicació sistemàtica que tinguin en el títol sobre governança (encara més en la nova ordenació respecte de la LOU, en què sortia abans de la presentació del Claustre...). La plasmació en els E/U ha de conjuminar-se amb els articles sobre el Consell Social de la LUC.

Aquesta variació no altera la importància que la LOSU atribueix a la institució, atès que la filosofia de la LOSU sobre estrènyer les connexions, o consolidar-les, entre les universitats i la societat suposa reconèixer-ne el protagonisme, que s'ha de fer visible en els E/U. La voluntat cooperativa es fa palesa, per exemple, en un canvi de redacció: mentre que l'art. 14 de la LOU destacava la supervisió, ara el Consell Social es defineix com «*espacio de colaboración y rendición de cuentas en el que se interrelacionan con la universidad las organizaciones sociales y el tejido productivo* (art. 47.1)».

En reciprocitat, creiem que quan s'al·ludeix a la transparència, fora bo incloure-hi un millor coneixement de les tasques, etc., del Consell Social, en justa correlació amb la funció que exerceixen. Potser seria convenient imaginar, i plasmar en els E/U, algun tipus de retiment de comptes -en sentit ampli, per a avalar l'existència de mecanismes cooperatius- enfront d'altres òrgans de govern.

Als efectes de l'E/U, importa la funció «essencial», d'elaborar, aprovar i avaluar un pla triennal d'actuacions «*dirigido prioritariamente a fomentar las interrelaciones y cooperación entre la universidad, sus antiguos alumnos y el entorno cultural, profesional, científico, empresarial, social y territorial...*» (art. 47.2 a).

L'art. 14 LOU ja ho esmentava, amb caràcter anual. L'art. 47 LOSU el converteix en triennal, i hi afegeix: «*se realizará con la periodicidad que determinen los estatutos, una sesión conjunta del Consejo Social y del Consejo de Gobierno de cada universidad a fin de realitzar el seguimiento del plan y, en su caso, establecer las modificaciones necesarias*». Per tant, i malgrat semblar un tema menor, cal una indicació estatutària. La periodicitat adient, que no serà inferior a l'any de durada actual, i en el supòsit que una sessió no sigui un punt de l'ordre del dia sinó una trobada (una sessió de treball), sembla que caldria incorporar les coordenades d'aquesta trobada en la normativa de funcionament del Consell

Social (és diferent de les «comissions conjuntes» de l'art. 47.2 h) o en algun protocol vinculat a aquest (responsabilitat seva).

Aquesta és una de les opcions possibles, perquè els E/U poden optar per atribuir la iniciativa -i la presidència de la reunió- al rector o a la persona que delegui.

Els E/U poden explicitar aquest fet.

3.6. El Consell de l'Estudiantat (Consejo de Estudiantes): art. 48 LOSU

El Pr. II § 17 LOSU esmenta que *«se mandata [sic] la creación de un Consejo de Estudiantes en cada universidad»*, una prescripció generalitzada, la pràctica, a les universitats catalanes. S'identifica com a òrgan col·legiat obligatori, juntament amb el Claustre Universitari i el Consell de Govern, que els E/U han d'establir i regular (art. 44.1 LOSU).

L'art. 48.1 estableix que els E/U han de fixar el sistema d'elecció i la durada. Podria fixar-se com a durada indiciària tres anys (la meitat dels mandats dels òrgans unipersonals electes).

Aquest termini és un suggeriment des de la voluntat de racionalització de funcionament del sistema, sense perjudici que cada universitat pugui adoptar altres durades.

Els E/U han de deixar oberta la possibilitat de crear (replicar) consells d'E/U en *«estructuras organizativas de la universidad de las que forme parte el estudiantado»*.

Això no implica que s'hagin de constituir efectivament. Es poden idear altres mecanismes de participació específics, probablement més eficients, a partir dels estudiants identificats per la seva participació en els consells de facultat, per exemple.

L'art. 48.3 LOSU enumera les funcions del Consell de l'Estudiantat: Defensar els interessos de l'estudiantat en els òrgans de govern, vetllar pel compliment dels drets i deures ... Són funcions exemplificatives, perquè, com en altres òrgans, els E/U poden incloure alguna altra funció (art. 48.3 e). Es tracta de funcions de foment i vetlla -cal destacar-ne el protagonisme, i la responsabilitat, en incentivar la participació dels estudiants-; no són estrictament decisòries.

La tipificació del Consell de l'Estudiantat com a òrgan obligatori de les universitats fa que sigui convenient una normativa universitària reguladora. Supera la condició de mer reglament de funcionament intern i, per tant, hauria de ser aprovat pel Consell de Govern o, si es considera adient, pel claustre. Ho avala el fet que l'atribució de suport (segons l'art. 48.2, la universitat *«... le dotará de los medios y espacios necesarios para el desarrollo de sus funciones»*) comporta fixar algun tipus de retiment de comptes que ha de transcendir el marc del Consell de l'Estudiantat mateix per a garantir la transparència.

4. LA COMUNITAT UNIVERSITÀRIA

4.1. El concepte de comunitat universitària. Drets i deures

La LOSU utilitza el concepte -útil- de comunitat universitària en dinou ocasions, (significativament, art. 43). Inclou tres col·lectius, anomenats a vegades *sectores*: estudiants, PDI i PTGAS. Sistemàticament, l'estudiantat, el protagonista de la universitat segons el preàmbul, es regula en el títol VIII, un títol específic abans dels títols dedicats a universitats públiques o privades. El sistema de la LOSU fa aquesta distinció de col·lectius perquè no varia el règim jurídic dels estudiants en les dues classes d'universitats.

L'art. 17.3 d) LOSU imposa, -amb una ubicació sistemàtica millorable, perquè tracta del *Consejo de Estudiantes Universitarios del Estado*- que aquest *consejo* vetlli «*en lo que se refiere a los derechos y deberes del estudiantado establecidos en los Estatutos de cada una de ellas (las universidades)*».

Per tant, els E/U han d'incorporar preceptivament una relació de drets i deures dels estudiants.

La LOSU els estableix en els articles 31 (*derecho de acceso*, no afecta els E/U) i 33 (*derechos relativos a la formación académica*), 34 (*derechos de participación y representación*) i 36 (*deberes*). Ara bé, l'art. 33 LOSU és excessivament reglamentista: divuit entrades, que s'han de completar «*sin perjuicio de aquellos reconocidos por el estatuto del estudiante universitario aprobado por el gobierno*» (art. 33 inici); es refereix al *Real Decreto 1791/2010, de 30 de diciembre, por el que se aprueba el Estatuto del Estudiante Universitario*²⁵. L'art. 4 de l'esmentat RD també fa una enumeració de drets...; per tant, seria bo fer una síntesi que no desequilibri l'articulat, sense perjudici d'una norma de desenvolupament.

Una altra dada que cal tenir present: el dret de participació es presenta avalat pel desig, que impregna la LOSU, de la participació de l'estudiantat en tots els àmbits de l'activitat acadèmica. Per tant, no és únicament la implicació en els òrgans col·legiats de les universitats. L'art. 34.2 enumera una relació d'àmbits i matèries on han de participar.

És un article que va més enllà de la implicació de l'alumne: identifica àmbits de cooperació. La clarifica el II Pr. §10: «... *facilitar que sea el propio estudiantado el que asuma labores de tutoría, mentoría y experiencias de prácticas efectivas, por la salud emocional del estudiantado, promoviendo asimismo su participación en el gobierno de la universidad en sus distintas unidades y en la propia gestión de servicios*».

Per contra, la LOSU no enumera els drets i deures del PDI i del PTGAS. Opta per indicar la titularitat de drets «macro», com ara el dret i el deure a la funció docent (6.1 § 2) i investigadora (art. 11.2) del PDI.

Justament, l'art. 11.2 connecta ambdues funcions per indicar que poden tenir intensitats diferents durant la carrera universitària (una dada útil per als E/U).

²⁵ BOE» núm. 318, de 31 de diciembre de 2010, p. 109353 – 109380. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2010/12/30/1791>

És previsible que l'Estatut del personal docent i investigador (ex DF desena, a presentar en 6 mesos des de l'entrada en vigor de la llei, un *desideratum*) inclogui una relació de drets i deures. Com a suport o referència, cal tenir present l'*Estatuto del personal investigador predoctoral en formación*²⁶. Òbviament, se centra en aquest col·lectiu i des de les seves necessitats o situació específiques, però els articles 12 (*Derechos específicos en materia de investigación del personal investigador predoctoral en formación*) i 13 (*Deberes específicos en materia de investigación del personal investigador en formación*) contribueixen a fixar el marc; i, d'altra banda, pot ser aconsellable algun esment, perquè són comunitat universitària, amb la precisió que cada universitat cregui convenient.

Cal preguntar-se, des d'una perspectiva de tècnica legislativa, sobre la conveniència d'incloure una relació de drets i deures per als altres col·lectius. Certament, el PDI i el PTGAS són treballadors de les universitats, i en aquesta condició ja tenen reconeguts i identificats els drets i deures respectius. Dit això, una opció seria, en funció de l'organització adoptada, preveure un article general de drets i deures comuns a tots els col·lectius de la comunitat universitària, com ja fa algun estatut a hores d'ara, i després assenyalar, si es considera adient però sense voluntat d'ésser exhaustius, alguns drets específics²⁷.

4.2. Una dada rellevant sobre l'estudiantat

Ens trobem davant una universitat «*de todas las edades*». Ho recalca el preàmbul, com una dada que tenyeix la llei, i ho va subratllar el ministre Subirats en presentar el projecte de llei:

«... mientras las necesidades de recualificación de la población trabajadora no paran de crecer, la población universitaria clásica, la de dieciocho a veinticuatro años, se va a reducir notablemente en los próximos veinticinco años, según nos indicaba el informe España 2050. Esto va a implicar que tengamos doscientos mil estudiantes universitarios menos respecto a los actuales cuando, en cambio, nuestra gran capacidad instalada, a la cual antes he hecho mención, del conjunto de las universidades del sistema nos permite ya ahora responder a las exigencias de formación para todos a lo largo de toda la vida...»²⁸

Aquesta és una novetat important; no pensa en persones que no són al mercat laboral (no es tracta de les universitats de l'experiència o d'una denominació semblant), sinó que es correlaciona amb la formació al llarg de tota la vida laboral (abans de la jubilació). Aquesta formació és entesa (Pr. II § 7) «*como dimensión esencial de la función docente de la Universidad*».

Això fa que sigui convenient sospesar si cal fer algun esment concret -potser al preàmbul-, així com la possibilitat d'establir mesures per a incentivar la participació dels estudiants més enllà de les edats «estàndard» de graus i màsters.

²⁶ Real Decreto 103/2019, de 1 de marzo, por el que se aprueba el Estatuto del personal investigador predoctoral en formación. BOE núm. 64, de 15 de marzo de 2019, p. 25536 a 25545. <https://www.boe.es/eli/es/rd/2019/03/01/103>

²⁷ A títol d'exemple, un esborrany del 2008 incorporava una relació de drets i deures. https://mcyt.educa.madrid.org/empleo/documentos/doc/Borrador_Estatuto_Personal_Docente_Investigador_Universidades_Espanolas.pdf

²⁸ Discurs esmentat (vid. nota 11), p. 44-45.

4.3. El Personal docent i investigador (PDI)

i) Presentació genèrica

La LOSU se separa clarament de la regulació detallada i, per tant, reglamentista, de la LOU respecte dels procediments de selecció, acreditació, etc. A la LOSU, matèries com els «*concursos para el acceso a plazas de los cuerpos docentes universitarios*» (art. 71.1) es regeixen per la «*normativa interna*» de les universitats.

La condició de normativa interna (que remet als art. 3.2 b) i j) LOSU) exclou el tractament als E/U més enllà d'un esment que palesi l'autonomia de les universitats al respecte.

Els E/U han d'incorporar una aproximació prou general que exclogui la necessitat de reformes exprés en cas de noves normes (autònòmiques, iniciatives europees...) amb denominacions i terminologia pròpia. Els E/U s'han de centrar en els aspectes generals, el màxim comú denominador. Aquesta és una afirmació reiterada durant l'informe però que, en aquest àmbit, esdevé especialment important. El PDI està format per «*el profesorado de los cuerpos docentes universitarios y por el profesorado laboral*» (art. 64.1 LOSU). Sembla clara l'equiparació d'ambdues categories si tenen la condició de permanents (art. 82 b) i c) i, en darrera instància, el fet que ambdues poden esdevenir rector o rectora (art. 51 LOSU), més enllà del règim jurídic específic i de la jurisdicció en cas de litigi.

També s'identifiquen com a subgrups de PDI «*las profesoras y profesores ayudantes doctoras/es*» (art. 78); el professorat associat (art. 79), emèrit (art. 81), visitant (art. 83), distingit (art. 84). Es corresponen amb l'art. 46.3 LOSU, que esmenta «*las demás figuras docentes no permanentes*» i les engloba amb l'excepció dels associats, identificats específicament. No cal cap referència preceptiva al professorat de la UE (art. 88), regulat a efectes d'«homologació», que és irrellevant per als E/U.

Hi ha dues referències als E/U respecte de les categories de professorat emèrit i professorat distingit. Els art. 81 i 84 LOSU prescriuen que «*las universidades, de acuerdo con sus estatutos...*» poden nomenar o contractar les esmentades categories de professorat.

De nou, per a evitar l'excés de reglamentació, només cal esmentar la tipologia de manera expressa en els E/U i una referència, tipificadora, en «*Servicios destacados*».

Ho ratifica el fet que «*los requisitos de desempeño y acceso a esta modalidad, así como las funciones que podrá desempeñar, serán definidos por cada universidad*» (art. 81.3 LOSU), una prescripció situada en un apartat diferent, sense cap referència als E/U.

ii) La Comissió de Reclamacions

L'art. 73 LOSU prescriu que, contra les propostes de les comissions de concursos de selecció, es pot presentar una reclamació al rector o rectora. En aquest cas, «*una comisión, cuya composición se determinará estatutariamente, valorará la reclamación...*». L'anterior art. 66 LOU indicava que era «*una comisión compuesta por siete cate-*

dráticos de universidad pertenecientes a diversos ámbitos de conocimiento, designados en la forma que establezcan los estatutos, con amplia experiencia docente e investigadora».

Sobre la comissió, cal tenir present un canvi significatiu: ara no s'hi indica el nombre d'integrants, ni la diversitat d'àmbits de coneixement. Per tant, potser la solució més ajustada seria esmentar, en una disposició addicional, que, mentre no es concretin els requisits per acord del Consell de Govern, es mantindrà el «format» actual.

Així i tot, atès que és una comissió única (la rúbrica de l'art 73 LOSU és en plural perquè les comissions dels paràgrafs 1 i 2 són diferents, només ens afecta, com a universitats, la de l'apartat 2), és adient mantenir en els E/U la referència explícita als diferents àmbits de coneixement.

iii) L'abast de la càrrega docent

Ex art. 75.2 LOSU, es permet modificar la forquilla de la càrrega docent (120/240 hores) per fer-la compatible amb «*el ejercicio de cargos unipersonales de gobierno y con las tareas de responsabilidad en proyectos de interés para la comunidad en la forma en que lo determinen los Estatutos*».

Es podria visibilitzar mitjançant l'esment a un acord del Consell de Govern que atendrà les dimensions de l'estructura i la tipologia de projectes d'interès, i que es revisarà periòdicament.

Cal evitar referències que aviat siguin obsoletes (la rapidesa dels canvis i la volatilitat d'encàrrecs...). L'E/U, de nou, ha de facilitar un funcionament eficient.

4.4. El Personal tècnic de gestió, administració i serveis (PTGAS)

Respecte d'aquest col·lectiu, que rep una nova denominació a incorporar: PTGAS, la lectura de la LOSU possibilita els següents apunts:

1. Es troben poques referències en l'articulat. Alguna referència en el títol de la LOSU és irrellevant a efectes de la regulació, senzillament, se sobreentén, com ara la referència de l'art. 89.5, que ja s'ha anticipat i plasmat de manera clara en regular els òrgans de govern.
2. No hi ha un catàleg de drets i deures: cal decidir algun aspecte com a integrants de la comunitat universitària, com s'ha assenyalat abans.
3. La potenciació de la mobilitat, que s'havia incorporat en l'art. 76 bis de la LOU amb la reforma del 2007. Ara s'incideix en l'elaboració de plans plurianuals i en la mobilitat internacional. Pot ser pedagògic incidir en la internacionalització.
4. Cal destacar també l'art. 91 de la LOSU «*Acceso a plazas de personal técnico de gestión y administración de servicio de las universidades públicas*» que no suposa cap novetat respecte de l'art. 75 de la LOU i que, d'acord amb el criteri que ha precedit els debats, ha de tenir només una referència genèrica que anticipi el desplegament normatiu posterior.

5. «RÉGIMEN ECONÓMICO Y FINANCIERO DE LAS UNIVERSIDADES PÚBLICAS»

Com a manifestació de l'autonomia econòmica i financera de les universitats, cal un títol específic en els E/U. Pot tenir, com a punt de partida, una adaptació de l'art. 54.2 LOSU: «*Corresponde a las universidades la elaboración, aprobación y gestión de sus presupuestos y la administración de sus bienes*». A partir d'aquí, es desglossen els aspectes que es considerin adients sobre el patrimoni propi i el marc del pressupost.

La referència als projectes com a unitat funcional (art. 62 LOSU) és irrellevant a efectes dels E/U. No cal fer-ne cap esment específic, no tan sols per l'heterogeneïtat que tenen, sinó perquè són implícits en el desenvolupament de la funció investigadora. S'esmenten sistemàticament en el capítol de regulació, perquè és rellevant en aquest àmbit, sense que tingui a veure amb l'arquitectura institucional de les universitats.

- » Ara, l'art. 60 LOSU no esmenta els E/U en relació amb els procediments d'autorització dels treballs, a diferència de l'art. 83.2 LOU. Per tant, no és necessari cap esment als E/U.

El marge de creació d'entitats per a canalitzar el coneixement (creació, transferència...) és molt àmplia: art. 61 i 64, i ha de quedar reflectit en els E/U.

6. PROCEDIMENT DE REFORMA

Els E/U vigents incorporen sistemàticament un darrer capítol que atén a la reforma del text estatutari. Com a mínim, prescriuen a qui correspon impulsar la reforma i els quòrums d'aprovació, si bé el procediment surt en cada E/U amb diferents graus de concreció.

- » Es recomana incorporar alguna clàusula que permeti «reformes exprés» dels E/U, per als casos en què la modificació recolzi en l'adaptació tècnica a normatives noves. Aquesta recomanació pot ser especialment útil si hi ha una reforma de la Llei catalana d'universitats, ateses les remissions de la LOSU a les comunitats autònomes (de fet, algun E/U vigent conté una precisió). Els E/U mateixos poden explicitar que aquesta via es circumscriu als aspectes tècnics.

IV

**Algunes recomanacions
(una síntesi)**

IV. ALGUNES RECOMANACIONS (UNA SÍNTESI)

1. Els E/U han de ser textos relativament breus, que incorporin els eixos fonamentals per a l'organització i l'exercici de les funcions de les universitats. Cal evitar E/U excessivament reglamentistes que encotillin les tasques a assolir.
2. Sembla adient incorporar les declaracions de principis, el «relat» de la LOSU, etc. en un preàmbul o títol preliminar sintètic dels E/U que permeti no haver de reproduir-los després en els títols successius.
3. Els E/U, com a vèrtex de la piràmide normativa de les universitats, donen aixopluc a tot el desenvolupament normatiu posterior de les universitats. Pot ser adient incorporar fórmules de connexions o remissions a normatives sectorials futures.
4. Mentre s'elaboren els E/U, és bo tenir presents els continguts del *Reglamento general de centros y estructuras*, que aprovarà el Claustre Universitari amb posterioritat al termini d'aprovació dels E/U fixat per la LOSU.
5. És adient identificar connexions (passarel·les de comunicació i col·laboració) entre els òrgans de govern de les universitats.
6. Cal ser especialment curosos en la plasmació en els E/U del retiment de comptes, atesa la pluralitat d'àmbits que identifica la LOSU.
7. Convé incorporar fórmules àgils de reforma dels E/U per als supòsits en què que la reforma obeeixi a l'entrada en vigor de noves lleis estatals o autonòmiques, o directrius europees.
8. La millor adaptació dels E/U a la LOSU requereix tenir en compte les prescripcions de la LUC en vigor, pensades en termes d'espai universitari català.

V

Annexos

V. ANNEXOS

ANNEX 1. INTEGRANTS DEL GRUP DE TREBALL

[format habitualment per dos membres de cada universitat pública catalana]

- » Universitat de Barcelona: Lluís Medir (delegat del rector per a la transparència i l'administració electrònica), Judit Esteve (cap dels Serveis Jurídics).
- » Universitat Autònoma de Barcelona: Rafael Grasa (professor de DIP i de relacions internacionals), Pedro de Alcántara (cap del Gabinet Jurídic), Montse Tarjuelo (lletrada del Gabinet Jurídic).
- » Universitat Politècnica de Catalunya: Marta Díaz (delegada del rector per a la redacció dels Estatuts), Coloma Barceló, directora de l'Àrea de Serveis Jurídics i Avaluació de Riscos.
- » Universitat Pompeu Fabra: Enric Vallduví (secretari general), Pablo Pareja (vicerector de personal docent i investigador).
- » Universitat de Girona: Susanna Oromí (vicerectora de desplegament estatutari i normatiu), Jordi Pineda (adjunt a la Secretaria General).
- » Universitat de Lleida: Lola Toldrà (secretària general), César Cierco (catedràtic de dret administratiu).
- » Universitat Rovira i Virgili: Mireia Herranz (vicesecretaria general).

No han assistit a la reunió del grup de treball representats de la Universitat Oberta de Catalunya, tot i que van ser informats inicialment del propòsit d'un informe i de la constitució d'aquest grup.

ANNEX 2. ARTICLES DE LA LOSU QUE ESMENTEN ELS E/U

- » Art. 9.7 [*Estructura de las enseñanzas oficiales*; específicament, estudis de doctorat]
- » Art. 17.3 d) [*El Consejo de Estudiantes Universitario del Estado*]
- » Art. 38.1, 3 i 4 [*Régimen jurídico*]
- » Art. 39.2 [*Rendición de cuentas, transparencia e integridad*]
- » Art. 40.1 i 2 [*Centros y estructuras*]
- » Art. 41.2 *in fine* [*Creación, modificación y supresión de centros y estructuras*]
- » Art. 42.1 [*Adscripción de centros*]
- » Art. 43.2, 3, i 4 [*Unidades básicas*]
- » Art. 44.1, 2, 5 i 6 [*Normas generales de gobernanza, representación y participación en las universidades públicas*]
- » Art. 45.2 i 3 [*El Claustro universitario*]
- » Art. 46 [*El Consejo de Gobierno*]
- » Art. 47 [*El Consejo Social*]

- » Art. 48.1 i 2 [El Consejo de Estudiantes]
- » Art. 49.3 [Otros órganos colegiados]
- » Art. 50.1, 3 i 4 [El Rector o la Rectora y su Equipo de Gobierno]
- » 51.1 i 2 [La elección del Rector o la Rectora]
- » Art. 52.2 i 3 [Otros órganos unipersonales]
- » Art. 57.4.g) i 6 [Presupuesto]
- » Art. 68.2 [Cuerpos docentes universitarios]
- » Art. 73.2 [Comisiones de reclamaciones]
- » Art. 75.2. b) [Régimen de dedicación]
- » Art. 81.1 [Profesoras y profesores Emérita/os]
- » Art. 84.1 [Profesoras y profesores distinguidos]
- » Art. 89.3 § 3 i 89.5 [Personal técnico, de gestión y de administración y servicios]
- » Art. 91.1 [Acceso a plazas de personal técnico, de gestión y de administración y Servicios de las universidades públicas]
- » D. A. 7 [Colegios mayores]
- » D. T. 1ª [Aprobación de los Estatutos, constitución de órganos y de cargos unipersonales]

ANNEX 3. QÜESTIONS SORGIDES DURANT LES SESSIONS DEL GT

El GT, en fixar la metodologia de treball el 27 d'abril, va incloure-hi la possibilitat de recollir qüestions no tancades, propostes o reflexions, que tenen a veure amb els E/U o amb el funcionament ulterior de les universitats.

- » Com es constata en l'apartat corresponent, ha semblat convenient fer una presentació oberta de les categories de professorat que permeti futures adaptacions, sense que calgui una reforma *stricto sensu* dels E/U. Aquesta opció comporta que la regulació del PDI sigui més abstracta i programàtica que la d'altres apartats. Per a algun integrant del GT, fora adient, nogensmenys, incorporar a l'E/U indicadors referents a les polítiques de professorat (una fixació d'un marc). Es va objectar que, a la pràctica, les característiques de la contractació del professorat, el nombre d'àmbits i les polítiques sectorials de les universitats ho fan molt difícil.
 - Així i tot, un ancoratge d'aquesta posició s'associaria a la prescripció de l'art. 70 LOU (*Relaciones de puestos de Trabajo del profesorado*), que no va ser incorporat a la LOSU.
- » La formació del professorat com a deure específic. Caldria una referència expressa als E/U, fins i tot si no hi ha una relació de drets i deures.
- » La LOSU incideix en la voluntat participativa dels col·lectius en els diferents àmbits, significativament l'estudiantat (art. 44.6: «*procesos participativos, consultas y otros mecanismos...*»). Sembla aconsellable construir o imaginar mecanismes i eines de participació diferents dels utilitzats tradicionalment. Fora bo pensar o dissenyar fórmules diferents...

- » És convenient identificar passarel·les d'informació i rendició de comptes entre les òrgans de govern de les universitats. Per exemple, el Consell Social també hauria de retre comptes al Consell de Govern o al Claustre de les seves activitats, iniciatives etc.
- » Fora bo, com es fa en l'àmbit dels ADR, que la Sindicatura o altres òrgans responsables, periòdicament, fessin guies de criteris derivats de la problemàtica que coneixen per a assentar bones pràctiques.

ANNEX 4. ÍNDEX LEY ORGÁNICA 2/2023, DE 22 DE MARZO, DEL SISTEMA UNIVERSITARIO (BOE 23.3.2023)

Preámbulo

TÍTULO PRELIMINAR

Disposiciones generales

Artículo 1. Objeto

TÍTULO I

Funciones del sistema universitario y autonomía de las universidades

Artículo 2. Funciones del sistema universitario.

Artículo 3. Autonomía de las Universidades.

TÍTULO II

Creación y reconocimiento de las universidades y calidad del sistema universitario

Artículo 4. Creación y reconocimiento de las universidades.

Artículo 5. La calidad del sistema universitario.

TÍTULO III

Organización de enseñanzas

Artículo 6. La función docente.

Artículo 7. Los títulos universitarios.

Artículo 8. Los títulos universitarios oficiales.

Artículo 9. Estructura de las enseñanzas oficiales.

Artículo 10. Convalidación o adaptación de Estudios, homologación y declaración de equivalencia de títulos extranjeros, validación de experiencia y reconocimiento de créditos.

TÍTULO IV

Investigación y transferencia e intercambio del conocimiento e innovación

Artículo 11. Normas generales.

Artículo 12. Fomento de la Ciencia Abierta y Ciencia Ciudadana.

Artículo 13. Desarrollo de proyectos para la investigación, creación y transferencia e intercambio del conocimiento.

TÍTULO V

Cooperación, coordinación y participación en el sistema universitario

Artículo 14. Cooperación y coordinación en el sistema universitario.

Artículo 15. La Conferencia General de Política Universitaria.

Artículo 16. El Consejo de Universidades.

Artículo 17. El Consejo de Estudiantes Universitario del Estado.

TÍTULO VI

Universidad, sociedad y cultura

Artículo 18. Cohesión social y territorial.

Artículo 19. La cultura en la Universidad.

Artículo 20. Universidad y diversidad lingüística.

Artículo 21. El patrimonio histórico, artístico y cultural universitario y las bibliotecas.

Artículo 22. El deporte y la actividad física en la Universidad.

TÍTULO VII

Internacionalización del sistema universitario

Artículo 23. Fomento de la internacionalización del sistema universitario.

Artículo 24. Estrategia de Internacionalización del Sistema universitario.

Artículo 25. Alianzas interuniversitarias.

Artículo 26. Títulos y programas conjuntos.

Artículo 27. Movilidad internacional de la comunidad universitaria.

Artículo 28. Atracción de talento.

Artículo 29. Centros en el extranjero.

Artículo 30. Cooperación internacional universitaria para la solidaridad y el desarrollo.

TÍTULO VIII

El Estudiantado en el Sistema Universitario

Artículo 31. Derecho de acceso.

Artículo 32. Becas y ayudas al estudio.

Artículo 33. Derechos relativos a la formación académica.

Artículo 34. Derechos de participación y representación.

Artículo 35. Eficacia y garantía de los derechos.

Artículo 36. Deberes del Estudiantado.

Artículo 37. Equidad y no discriminación.

TÍTULO IX

Régimen específico de las universidades públicas

CAPÍTULO I

Régimen jurídico y estructura de las universidades públicas

- Artículo 38. Régimen jurídico.
- Artículo 39. Rendición de cuentas, transparencia e integridad.
- Artículo 40. Centros y estructuras.
- Artículo 41. Creación, modificación y supresión de centros y estructuras.
- Artículo 42. Adscripción de centros.
- Artículo 43. Unidades básicas.

CAPÍTULO II

Gobernanza de las universidades públicas

- Artículo 44. Normas generales de gobernanza, representación y participación en las universidades públicas.
- Artículo 45. El Claustro Universitario.
- Artículo 46. El Consejo de Gobierno.
- Artículo 47. El Consejo Social.
- Artículo 48. El Consejo de Estudiantes.
- Artículo 49. Otros órganos colegiados.
- Artículo 50. El Rector o la Rectora y su Equipo de Gobierno.
- Artículo 51. La elección del Rector o la Rectora.
- Artículo 52. Otros órganos unipersonales.

CAPÍTULO III

Régimen económico y financiero de las universidades públicas

- Artículo 53. Marco normativo.
- Artículo 54. Autonomía Económica y Financiera.
- Artículo 55. Suficiencia financiera.
- Artículo 56. Programación y sistema de financiación.
- Artículo 57. Presupuesto.
- Artículo 58. Patrimonio.
- Artículo 59. Transparencia y rendición de cuentas en la gestión económico-financiera.
- Artículo 60. Colaboración con otras entidades o personas físicas.
- Artículo 61. Entidades o empresas basadas en el conocimiento.
- Artículo 62. Consideración de los proyectos de investigación, desarrollo e innovación como unidades funcionales.
- Artículo 63. Creación de fundaciones públicas y otras personas jurídicas públicas.

CAPÍTULO IV

Personal docente e investigador de las universidades públicas

Artículo 64. Personal docente e investigador.

Artículo 65. Promoción de la equidad entre el personal docente e investigador.

Artículo 66. Movilidad temporal del personal docente e investigador.

Artículo 67. Formación.

Sección 1.ª El profesorado de los cuerpos docentes universitarios

Artículo 68. Cuerpos docentes universitarios.

Artículo 69. Acreditación de los cuerpos docentes universitarios.

Artículo 70. Personal de los cuerpos docentes universitarios que ocupe plaza vinculada a servicios asistenciales y de salud pública de instituciones sanitarias.

Artículo 71. Concursos para el acceso a plazas de los cuerpos docentes universitarios.

Artículo 72. Concursos de movilidad del profesorado.

Artículo 73. Comisiones de reclamaciones.

Artículo 74. Reingreso de excedentes al servicio activo.

Artículo 75. Régimen de dedicación.

Artículo 76. Retribuciones del personal docente e investigador funcionario.

Sección 2.ª El personal docente e investigador laboral

Artículo 77. Normas generales.

Artículo 78. Profesoras y Profesores Ayudantes Doctoras/es.

Artículo 79. Profesoras y Profesores Asociadas/os.

Artículo 80. Profesoras y Profesores Sustitutas/os.

Artículo 81. Profesoras y Profesores Eméritas/os.

Artículo 82. Profesoras y Profesores Permanentes Laborales.

Artículo 83. Profesoras y Profesores Visitantes.

Artículo 84. Profesoras y profesores distinguidas/os

Artículo 85. Acreditación.

Artículo 86. Concursos para el acceso a plazas de personal docente e investigador laboral.

Artículo 87. Retribuciones del personal docente e investigador laboral.

Sección 3.ª El profesorado de la Unión Europea

Artículo 88. Profesorado de la Unión Europea.

CAPÍTULO V

Personal técnico, de gestión y de administración y servicios de las universidades públicas

Artículo 89. Personal técnico, de gestión y de administración y servicios.

Artículo 90. Carrera profesional.

Artículo 91. Acceso a plazas de personal técnico, de gestión y de administración y servicios de las universidades públicas.

Artículo 92. Provisión de puestos de trabajo.

Artículo 93. Retribuciones.

Artículo 94. Formación y movilidad.

TÍTULO X

Régimen específico de las universidades privadas

Artículo 95. Régimen jurídico.

Artículo 96. Creación de universidades y centros universitarios.

Artículo 97. Centros y estructuras.

Artículo 98. Órganos de gobierno.

Artículo 99. Personal docente e investigador.

Artículo 100. Régimen económico-financiero.

Disposición adicional primera. Universidad Nacional de Educación a Distancia.

Disposición adicional segunda. Universidad Internacional Menéndez Pelayo.

Disposición adicional tercera. Otras universidades públicas con especificidades académicas.

Disposición adicional cuarta. Universidades de la Iglesia Católica.

Disposición adicional quinta. Centros Universitarios de la Defensa.

Disposición adicional sexta. Centro Universitario de la Guardia Civil y Centro Universitario de Formación de la Policía Nacional.

Disposición adicional séptima. Colegios mayores.

Disposición adicional octava. Centros docentes privados de educación superior no universitarios.

Disposición adicional novena. Funciones de tutoría en las universidades no presenciales.

Disposición adicional décima. Derechos adquiridos de títulos universitarios de anteriores ordenaciones académicas.

Disposición adicional décima primera. Catedráticos o Catedráticas y Profesores o Profesoras Titulares de Escuelas Universitarias.

Disposición adicional décima segunda. Régimen de Seguridad Social de Profesores y Profesoras Asociados/as, Eméritos/as, Visitantes y Distinguidos/as.

Disposición adicional décima tercera. Títulos habilitantes para el ejercicio de una profesión sanitaria o de una especialidad en Ciencias de la Salud.

Disposición adicional décima cuarta. Plan de incremento del gasto público.

Disposición adicional décima quinta. Garantía del ámbito competencial de las universidades y las Comunidades Autónomas.

Disposición adicional decima sexta. Principio de «no causar un daño significativo».

Disposición adicional décima séptima. Acceso a titulaciones de formación permanente y a lo largo de la vida.

Disposición transitoria primera. Aprobación de los Estatutos, constitución de órganos y de cargos unipersonales

Disposición transitoria segunda. Implantación de sistemas de contabilidad analítica o equivalente.

Disposición transitoria tercera. Adaptación de las acreditaciones vigentes.

Disposición transitoria cuarta. Adaptación de las nuevas acreditaciones.

Disposición transitoria quinta. Adaptación de determinadas figuras vigentes de personal docente e investigador laboral.

Disposición transitoria sexta. Adaptación de las plantillas de personal docente e investigador a lo dispuesto en el artículo 64.

Disposición transitoria séptima. Proceso de estabilización de plazas de Profesoras y Profesores Asociadas/os de las universidades públicas.

Disposición transitoria octava. Mecanismos de adaptación para determinadas figuras de personal docente e investigador de las universidades públicas.

Disposición transitoria novena. Proceso de estabilización de las plazas del personal técnico, de gestión y de administración y servicios de las universidades públicas.

Disposición transitoria décima. Adaptación de los títulos oficiales con mención dual previos a la regulación legal del modelo de contratación formativa en alternancia.

Disposición transitoria décima primera. Concursos para la cobertura de plazas de personal docente e investigador.

Disposición transitoria décima segunda. Adaptación del régimen de dedicación del personal docente e investigador permanente.

Disposición derogatoria única. Derogación normativa.

Disposición final primera. Modificación de la Ley 53/1984, de 26 de diciembre, de Incompatibilidades del personal al servicio de la Administraciones Públicas.

Disposición final segunda. Modificación de la Ley 14/1986, de 25 de abril, General de Sanidad.

Disposición final tercera. Modificación de la Ley Orgánica 4/2000, de 11 de enero, sobre derechos y libertades de los extranjeros en España y su integración social.

Disposición final cuarta. Modificación de la Ley 33/2011, de 4 de octubre, General de Salud Pública.

Disposición final quinta. Modificación de la Ley 14/2013, de 27 de septiembre, de apoyo a los emprendedores y su internacionalización.

Disposición final sexta. Título competencial.

Disposición final séptima. Naturaleza de ley orgánica

Disposición final octava. Habilitación normativa.

Disposición final novena. Bases reguladoras del régimen de conciertos entre las universidades e instituciones sanitarias.

Disposición final décima. Estatuto del personal docente e investigador

Disposición final décima primera. Reconocimiento de efectos civiles de determinados títulos académicos

Disposición final décima segunda. Entrada en vigor.